ماڵێک لەناو زەریا
ماڵێک لە تەنیشت بیابان

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسەر: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناوونیشان:

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، گەڕەکی خانزاد، هەولێر

دلاوەر قەرەداغی

ماڵێک لەناو زەریا
ماڵێک لە تەنیشت بیابان

کۆی شیعرەکان

١٩٩١-٢٠٠٥

ناوی کتێب: ماڵێک لەناو زەریا ماڵێک لە تەنیشت بیابان - کۆی شیعرەکان
نووسینی: دلاوەر قەرەداغی
بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە: ٣٥٦
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە و بەرگ: ئاراس ئەکرەم
هەڵەگری: هەندرێن شێرزاد
سەرپەرشتیی چاپ: ئاوڕەحمانی حاجی مەحموود
چاپی یەکەم، هەولێر- ٢٠٠٥
لە کتێبخانەی بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی ڕۆشنبیری و هونەر لە هەولێر ژمارە (٧٥)ی ساڵی ٢٠٠٥ی دراوەتێ

شیعری کۆڵان!

جاری وا هەیە شاعیرێکی تەقلیدی شتە گەورەکان هێندە بچووک دەکاتەوە بەزەحمەت هەستیان پێ دەکرێ، کەچی شاعیری بەهرەمەند شتە بچووکەکانیش بەبایەخێکی بێ وێنە دەردەخا تا ئەو ئەندازەی ترسی ئەوەمان لێ بنیشێ: ئەرێ دنیا جێگەی ئەو هەموو شتانەی تێدا دەبێتەوە؟ ئایا بەرتەسک نییە بۆ نواندیان؟

دلاوەر قەرەداغی لەو جۆرە شاعیرانەی تەرزی دواییە، هەرجارەو کە شیعرێکی دەخوێنمەوە یەکسەر بۆنی ئەو شتە بچووکانە بەدەمارە قووڵەکانی ناخدا شۆڕ دەبێتەوە. ئەو جۆرە بۆنانە وەکی بۆنی ئەو شەتڵە ڕەیحانانەیە کە ئێواران لەسەر دیواریماڵە هەژارەکانی چوارباخ کۆڵان پڕ دەکا لە نەشئە و دڵنیایی دەنگ و ئاوازیشیان لە جریووەی چۆلەکەکانی باخچەی گشتی دەچێ و لێم تێک دەچێ؛ ئەرێ ئەوە سلێمانییە یا شیعری دلاوەرە بەدەستمەوە؟ وەکی دی دلاوەر لە شوانێکی قەدپاڵی گلەزەردە دەچێ تا ئێوارە چاوی هەر لە شارەوەبێ تا تاریک دانێ نایێتەوە ئاوایی، بێ و چی بکا؟ ئەو کە لەو شوێنە چەپەک و ئارامانە سەرچاوەی ئیلهام مسۆگەر بکا چی داوە لە قەرەباڵغی و هەرای ئەسحابە سپی و سەرکارێز؟!

لە شیعری دلاوەردا هێمنی و دڵنیایی دوو توخمی سەرەکی دەربڕینن، زمانی شیعریی ئەو هاوچەشنی گەڵایە لە وادەی پشکووتندا، واتە پرۆسەیەکی زەحمەتە بەڵام مەحاڵ نییە. شیعر نووسین دەرکردنی پەڕوباڵە لە جەستەی بیرکردنەوەدا، وەکی سڵاوکردن سادە و بێ گرێیە بەڵام قووڵە و پڕ مانا و هێمایە بۆ ناسکترین پەیوەندی نێوان مرۆڤایەتی. ترسم هەیە کەسێک مەزەندەی خراپ بکا و وابزانێ نووسینی ئەو تەرزە شیعرانە ئاسانن و توانا و کارامەیی گەرەک نییە، ئەوەیان تەواو نادروستە، وەکی چۆن هاتنی بەیانی بۆ خۆر کارێکی ئاسانە کەچی ئەستێرە قودرەتی ئەو جۆرە کارانەیان نییە، لەگەڵ جیاوازی ئەوەی شیعر کردار نییە، هێزی جوڵاندنە لە ناوەوە. هەموو ئەستێرەکان خڕ ببنەوە توانای دەرکەوتنی بەیانییەکی درۆزنیشیان نییە!

من لە نەوەد و سێوە دلاوەر دەناسم و دوور و نزیک ئاگاداری ئەزموونی ئەو شاعیرە بەهرەمەندەم و دڵم بەو جۆرە بەردەوامبوونەی خۆشە و شاگەشکە دەبم کە شاعیرێکی کورد

لە وێستگەیەکدا گیر ناخوا و پەل بۆ وێستگەی باڵاتر و گرنگتر دەکووتێ. هیوام وایە ئەو کۆی شیعرە وێستگەی ناوەندی ئەزموونی بێ و لەمەودوا بەرهەمەکانی فرەتر و هەمەڕەنگتربن.

شیعری تازەی کوردی هەنگاوی باش بڕیووە، کەموکوڕیشی زۆرە بەڵام مادامەکی دەستێک هەیە خەمی سەرەکی گوڵبژێر کردنە ئومێدی گۆڕان لەئارادایە. دلاوەر هەوڵی زۆری داوە باخچەی بەرهەمەکانی ڕازاوەبن بەگوڵی جودا، ئەو گوڵانەی خۆی لە گەشتە بنارییەکانیدا دۆزیوویەتەوە و هێناویەتی. ئەوەش خاڵێکی بنەڕەتییە لە ئەزموونی هەر شاعیرێکدا و سەرکەوتوویی و پێچەوانەی لە هەر ئەزموونێکدا بەپێوانەی ئەو جودابیە دەپیورێ.

دلاوەر بەزەحمەت لە منداڵی رزگاری دەبێ هەر بۆیەشە لە پێشەوە ناوم نا شیعری کۆڵان، مەبەستیشم لەو دەستەواژەیە شتێکی تەواو جووایە لە شیعری گەڕەک! کە ئەوەی دوایی تەسک کردنەوەی ئاسۆی شیعر و لە قالبدانیەتی، کەچی کۆڵان یەکەم وێستگەی نیشتمانە بۆ جیهان و گوناهە شاعیر دەستەبەرداری بێ.

ماوەی چەند ساڵێکە دلاوەر لە وڵاتی سویید دەژی کەچی هەست دەکەم شیعرەکانی هەر لە سلێمانیدا نووسراون، ئەو جۆر وابەستبوونە بەشوێنەوە دووسەرەیە، ئەگەر زاڵبوونی شیعریەت لای ئەو هێز و گوڕەی نەبووایە پشتی ئەزموونی شاعیری دەچەماندەوە و دەربڕینی بەرەو دووبارەبوونەوە و خۆخواردنەوە پەلکێش دەکرد. ئەگەرچی لە هەندێ قەسیدەدا ئەو خاڵەش دەرکەوتووە بەڵام حاڵەتێکی گشتی و بەردەوام نییە و دڵنیام دلاوەر لە نزیکترین فرسەتدا بەسەر ئەو کۆسپەش باز دەدا.

«ماڵێک لەناو زەریا ماڵێک لە تەنیشت بیابان» یەکێکە لە کۆشیعرە جوانەکان و یەکەمین جۆگەیە بەرەو زێی گەورە و دەریای بی پایان، لەو پرۆسەیەدا من دۆزینەوەی ئاوەکەم بەلاوە گرنگە، کە شاعیر سەرچاوەی ئاوی دۆزییەوە ئیتر پێویست ناکا دوودڵ بێ لەوەی هەر دەگا بەزەریا!!

دڵشاد عەبدوڵڵا

له بری پێشەکی

بۆ دلاوەر قەرەداغی

ئازاد صوبحی

لەبەر کورد ڕێ نییە بڕۆین
لەبەر کورد ڕێ هەیە بمرین
سەیری نەخشەکانی ناو دەستت بکە
بزانە چەند (شۆڕش) دەبینی
چەند پەیکەر دەبینی
سەیری قەبرەکەت بکە و بەئارەزووی سنوورەکانی مردن بژمێرە
نا... بگەڕێوە بۆ ئاوە ڕووت و قووتەکەت... بۆ ماڵەکەت
تۆی منالّ نەتتوانی لەناو ئەم بەردانە یاری بکەیت
تۆ ماڵێکت هەبوو لەناو دەریا ، ماڵێکیش لە تەنیشت بیابان
ئەگەر هەناسەیەک لە ئاسمانیش وەرگریت هێشتا بیابان
نزیکترە
زەحمەتە لە فیزیای بیابان بگەیت
زەحمەتە لە باخچەی ئەم ئەندازیارانە گوڵ بدۆزیتەوە
زەحمەتە لە هەندەسەی ئەم گوڵانە پەپوولەیەک بڕوێت
زەحمەتە ئەم مامۆستا بەردینە لە ئاو بگات
هاوڕێم... پەپوولەیەک لەسەر قەڵەمەکەتە
ئاگاداری بە

هیچ ڕێگایەک نەماوە تاریکی نەبێت
هیچ سنوورێک نەماوە تاریکی نەبێت
ئەم مامۆستایە قەڵەمەکەت نابینێ
کوان پەپوولەکانت؟ کوان کوردەکانت؟
تۆش هەموو تاریکییەکانت بکەرەوە... با دوواهەمین دەرگاشت
لێ بزر نەبێت
دەرگاکەت جوانە.. وەک ماڵەکەت پڕە لە ئاو.. پڕە لە بێدەنگی
تۆ هێندە ڕووتیت قسەت پێ ناکرێت، یەک ئاوێنەت هەیە
ئافەرین.. ئافەرین کە توانیت ڕۆژێک بەکوردی باسی سەفەر بکەیت
ئافەرین.. کە توانیت شەوێک لە ڕۆما باسی عەشق بکەیت
تۆم بینی لەگەڵ حاجی قادری کۆیی ڕاکشابوون و بەبێدەنگی لەسەر
سەقفی کاتدرائییەک خەونتان دەنووسی.. ئەو لەودیوی زەمەن
تۆ لەم دیوی ژیان.. بەڵام هاوڕێم... ئەمە تابووتێکە بە
کوردی لەسەری نووسراوە:
لەبەر ڕووتیت ڕێ نییە بڕۆیت!

ئەو گوندە

بۆ تابلۆی (پێکەنین)ی هونەرمەند جەزا بەکر

لەو گوندە
خۆر لە خۆرهەڵاتەوە هەڵدێ و
لە خۆرئاواوە ئاوادەبێ
لەو گوندە
قەدەر پیاوێکە گەنم ڕەنگ
نیوەڕوان بەفیکە لێدانەوە
بەژێر سێبەری دارهەنارەکاندا
ڕەت دەبێ
لەو گوندە،
لە هەر جێگەپێیەکدا قسەیەک ڕوواوە
لەسەر پەلکی هەر درەختێک
چرای جریوەیەک هەڵکراوە
خەڵکی ئەو گوندە
نە گوێ لە هەواڵەکان دەگرن و
نە لاپەڕەی یەکەمی ڕۆژنامەکان دەخوێننەوە
کەچی لە هەڵبژاردنا
دەنگ بۆ کوکوختییە لیبراڵەکان دەدەن
خەڵکی ئەو گوندە
هیچ لە زەرب و دابەشکردن و و لێ دەرکردن نازانن
کەچی بەهەناسە

ساڵڕۆژی پشکوتنی گوڵە قەرسیلییەکان
حیساب دەکەن
بە بۆن... بەپیر دیداری گوڵ ئەستێرەوە دەچن
خەڵکی ئەو گوندە
کە دەبنە میوانی گەردەلوول
ورد و درشت
گیرفانەکانیان پڕدەکەن لە سێبەر و هەور و
هەتاو
کەچی لەو سەرەوە
بە باوەشی ئەستێرەوە دێنەوە
خەڵکی ئەو گوندە
بە سڵاو خۆیان دەکەن بەماڵدا و
بە سڵاو لە ماڵ دەچنە دەر
لەو گوندە،
شەوانە ئەستێرەکان دەبنە ئاو
دەتکێنە زاری نوقڵێنی پێکەنینەوە
لەو گوندە
شنەبا کۆچەرەکان
لە ئامێزی تریفەدا خۆیان دەکوژن
لە ئامێزی بارێزەدا
هەناسە دەدەن و دەڕوێن و
سەوز دەبن
لەو گوندە
گوناه پێی شورەیی نییە
ڕووت و قووت بەدوای ئارەزوودا ڕاکات
کەچی حەقیقەت پێی شەرمە
لە کونی دەرگاوە تەماشای
خۆ ڕووتکردنەوەی گومان کات

کەچی تینوێتی پێی شەرمە
گوێ بۆ چرپەی تەڕ و بڕی خۆشەویستی
هەڵخات
لەو گوندە
ماسییەکان هەر لە یەکەمین بینینەوە
عاشقی قووڵایی دەبن
لەوسەرەوە لەسەر نووکی پێ
بە هێڵە خەتەرناک و خۆشەکانی
خنکان و تەنگەنەفەسبووندا دێنەوە
لەو گوندە
کەس تاقیبی فڕینی پاسارییەکان ناکا
بۆ نموونە:
هیچ کانییەک بەشیعرێک ناڵێ
ئەمڕۆ لە کوێ بوویت؟
لەو گوندە
باخەوانێک دەناسم
سیمای لە هەور و
دەستەکانیشی لە گزنگ
کە دەنوێ:
پەمەیی... پەمەیی دەچێتەوە
کە دەڕوا:
درەخت و پەپوولە و شیعری
ئەو دونیایەی دێنە سەیر
لەو گوندە
بوومەتە هاوڕێی ئاوێنەیەک
عومرێکە
خۆی لە زەریادا تەماشا دەکا!

سلێمانی ١٩٩٣

تا هەناسە بڕکا قووڵایی

ژیان چ بێباک
قاچی ناوەتە سەر قاچ و
لە بانیژەی ماڵی قومرییەکانەوە
لە پیاسەی نابەڵەدی ئێمە دەڕوانێ
مەرگ چ نیگەران

سیگار بەسیگار دادەگیرسێنێ و
لە قاوشە ڕەنگ هەڵبزڕکاوەکانی تەنیاییدا
وڕێنەکانی ئێمە دەنووسێتەوە
تا چاو بڕکا کەنار
هەر هێندەی گوناه
یەخەی پاڵتۆ مۆرەکەی ڕێک دەخا و
دەستێک بەخۆیدا دێنێ
پەپوولە پاکیزەکان
لە عیشقی کافرترین گوڵەوە دەئاڵێن
گوێ بگرە پەپوولە
ئەوەی گوڵە هێرۆ لەژێر لێوەوە دەیلێ
گۆرانییە... نەک گلەیی
ئەوەی باخەوان دەیخوێنێتەوە
سورەتی یاسینە نەک شیعر

ئەوەی پشتی دارستانی چەماندۆتەوە
عیشقە نەک سێبەر
خۆزگە زەریا
لە بەڕێکردنی ئەو هەموو میوانە دەبۆوە
ئەوسا دەبینی چۆن
ڕۆحی باخچە لە بەدبینیی باخەوان
پاک دەکاتەوە
هەر هێندەی زەریا دەوری چۆڵ بێ
دەسیسەکانی ئاگر
تووڕ هەڵدەداتە ئۆقیانووس
نامە بەمین چێنراوەکان
لە تەیرەن ئەبابیلەکان دەسەنێتەوە
(نەهەنگیش بەو زەبەلاحییەی خۆی
زەندەقی لە تەنیایی چووە!)

دەشێ ئەو کەنارانە هەمووی درۆ بن
تەنها وێنەیەک بن بۆ جوانی
جوانییەک بن بۆ تەفرەدان
تەفرەیەک بن بۆ خۆشی
خۆشییەک بن
بۆ ڕێگە دووردرێژەکانی مردن
تا هەناسە بڕکا قوولایی
گوێ بگرە برادەر
ئەوەی دەبارێ
ئاگرە نەک باران
ئەوەی دەوەرێ
چاوە نەک گەڵا
جەنگ بەدەستی ئەنقەست

لاسکی گوڵەکانی قرتاند
دەخیلەی پاشەکەوتی ڕیشۆڵەکانی دزی
پاسارییەکانی فێری جگەرەکێشان کرد
بە قەرز سەرو گۆچانێکی بۆ دارهەرمێکان کڕی
ئاسکەکانی فێری قومار کرد
ژەنگی بەعیشق هەڵێنا
یەک بەیەکی لیمۆکانی خوارد و
ئاو زایە دەمی پیرەمێردەکانەوە
گوتیان: ئەوە ئێمە لە ئێستاوە
کلاوەکانمان پڕدەکەین لە سامالّ
هەر ئەو پیرەمێردانەش بوون
سەریان لە گوێ کەنار دەلەرزی
کەچی بالآی ژیانیان بەشانە چکۆڵەکانی
گیرفانیان دەپێوا
دەشیانگوت:
ئادەی منالێنە
ڕێگە بۆ تەنیایی چۆڵکەن
ئەم هەموو ڕۆشناییە چییە... چی؟
خەمتان نەبێ
تا سنووری تەریق بوونەوە
بۆ خوازبێنیکردنی چیمەن دەڕۆین
کچەکانیش گوتیان:
ڕاوەماسی بدەن بەئێمە و
شەڕی نەهەنگیش پیرۆز بەخۆتان!
ئینجا ئێمە
سەرو بەمشتێ تریفە و لەتێ ئەستێرەوە
گەڕاینەوە ماڵ و گوتمان:
ئادەی دڵمان خۆش کە

بەیان!

تا باڵ بڕکا فڕین
کە ڕۆیشتی
تینوێتی تۆز لێنیشتووی
سەر ڕەفەکانی مناڵیت بیرنەچێ
دەشێ ئەو کاتە
من خەریکی چنینەوەی خۆم بم
سەرگەرمی قەدکردنی ئەو منارانە بم
کە لەگەڵ تەمەنا بەرزتربوونەوە
پێدەچێ پیا ڕانەگەین
لەسەر لمی گەرمی کەنار
بەدیار نوقومبوونی خۆمانەوە
پێکێ هاژە نۆش کەین
لە یەکەمین خنکان و
دووایەمین خۆفڕێدانە بوون بگەین
پیا ڕانەگەین
بە دووربینە سکرابەکانی دوای جەنگ
ڕووتیی ماسییەکان بێنینە پێش
لەسەر دەستی ئاو
بچینە سەر تەریقەتی قوولایی!

تا ئاسمان حەزکا شینایی
ئای نیشتیمان لەو خواری خوارەوە
هەر دەڵێی گوندنشینێکی ساویلکەیە و
یەکەمین جارە
بە بەرچنەیەک ترێوە دەگاتە شار
گەورەکان نەیانبینی

مناڵەکان بینییان
کاتێ ئەوان
پێشەکی (کتێبی شیعر)ەکەی ئەرستۆیان
دەدڕاند
مام زۆراب
دەنک دەنک مێوژی دەکردە زاری زەریاوە
(شیلان)[*] یش هاتەوە و
مۆسیقای بۆ لێداین
بەڵام حەیفێ ڕوومان نەهات بکەوینە سەما!

بڵێی هەموو ئەوانە
بۆ سەرەخۆشیکردن لە باخەوان هاتبن؟
ئەگینا کراسی خاڵخاڵی گۆرانییان نەدەپۆشی
بەو هەموو ئینجانە شەوبۆیەوە نەدەهاتن
ئەو هەموو ئەسپەیان لەگەڵ خۆیانا نەدەهێنا و
نەیاندەگوت:
هۆ ئەی باخەوان... باخەوانی جەربەزە
گەر ئێمەت دەوێ
ئەوا سەری ئەو کوپەڵە شەرابانە هەڵدەرەوە و
پڕمان کە لە سێو
مناڵەکانیش نەیاندەگوت:
هۆ باخەوان... باخەوانی بێ وەفا
تۆ ئێمەت خۆش ناوێ!

تا گمە بڕکا
ژیان!

سلێمانی ١٩٩٥

(*) شیلان: مەبەست لە هونەرمەند (شیلان)ی بالیست و موزیک ژەنە.

مناڵێ كه لەوێ هاتەوه وایگوت

ئەنفال له ڕێی چوونه ژوواندا ڕایگرتین
گیرفانەكانمان گەڕا، نامەكانی دڕاند، وێنەكانی سووتاند
گۆرانییەكانی لەسەر دەنگمان كلۆم دا

ئەنفال بەیانی باشی مەكتەب و
ئێوارەباشی گەڕەك و
شەوباشی ماڵه لۆكەییەكانی دزی
ئەنفال ناوەخت خۆی كرد بەژوورا
ئێمه نانمان دەخوارد
خوانێک له خۆشەویستی كۆی كردبووینەوه
ئێوارانێک له دڵنیایی خۆی هەڵدەسوو
له برینەكانی دوێنێ
شەوانێک له میهر لەودیو پەنجەرەكانەوه
فیكەی دەكێشا
ناكاو... چراكان كوژانەوه
ئێواره دای له شەقەی باڵ و فڕی
شەو زریكاندی و
خۆر دوا ماڵئاوایی له سنەوبەره سەوزەكانی
بنارگوند كرد
وای ئەنفال... داری بەسەر بەرد و

مناڵی بەسەر گڕوگاڵ و
درەختی بەسەر جریوه و
ئاسمانی بەسەر ئەستێره و
گوندی بەسەر شاخ و
ڕووباری بەسەر هاژەوه نەهێشت
وای ئەنفال... درەختەكانی فریودا
خۆی بۆ ڕاوكردنی مانگ نایەوه
هەنگەكانی ژەهرخوارد كرد
ڕێ و بانەكانی بەمین كێڵا
دەستی نایه بینی گوڵەگەنم

ئەنفال گوتی: چ نییه مناڵینه
سەفەرێكەو دێنەوه
ئەنفال گوتی: دەچین بۆ سەیران
هەر بەڕێگەوه دوو گوندی بەسەوزی داكرماند
هەر بەڕێگەوه نامەكانی سوتاند
سڵاوی له لێوی مناڵان هەڵپچوڕقاند
ئەنفال درۆی كرد... سەیران نەبوو
تاریكستان بوو... تاریكستان
سەد و هەشتا و دوو هەزار نیگا
هیچمان ئەویترمان نەدەدی
بەڵام گوێمان له ترپەی دڵی یەكتر بوو
ئەنفال هەموومانی دەدی و
كەچی ترپەی دڵی هیچ كاممانی نەدەبیست
ئەنفال چاوی بەپەڕۆیەكی ڕەش بەستین
به بزەیەكی گاڵتەجاڕییانەوه گوتی:
مناڵینه چ دەبینن؟

گوتمان: هیچ... جگە لە تاریکستان هیچ!
ئەنفال ئاسمانی لەسەر داخستین
ئەرزی لەژێر پێمانا پێچایەوە
ئەنفال جیای کردینەوە... ڕیزی کردین
گوتی: دەستتان بگرنەوە مناڵینە
بە دارحەیزەرانێک سەد و هەشتا و دوو هەزار داری
لە دەستی هەریەکەمان سرەواند
پەنجەکانمان وەرین
ئەنفال چاو و هەناسەمانی پڕ کرد لە خۆڵ
داری بەسەر بەرد و
هیچی بەسەر هیچەوە نەهێشت
ئەنفال گوتی: مناڵینە سەیرکەن... چ دەبینن؟
گوتمان: هیچ... جگە لە سەحرا هیچ!
ئەنفال درۆی کرد... جگە لە سەحرا هیچمان نەدی
تەنها گوێمان لە ترپەی دڵی خۆمان بوو
کە مردین!

سلێمانی کۆتایی ١٩٩٥

مەرحەباتان لێ بێ گوڵەکان

بۆ چێوار

بەدواما مەگەڕێ هاوڕێم
تا گەڵێ بەدرەخت و
ترێ بەڕەز و
مناڵ بەکۆڵان و

کچان بەشەقامەوە بن
من لەوێم
ئێوارانێکی درەنگ
گەر سۆراغت کردم هاوڕێم
لە دوورترین سەوزەڵانیدا نوستووم
لەپاڵ تووڕەییبیەکانی (ڤاسیلی) و
لەنێو گلەییبیە خۆشەکانی خاڵە ڤانیا و
تۆزێک لەولا نەوازشە ئارامەکانی
(سۆنیا)وەم!
کە هاتیت
تەنها خۆت وەرە هاوڕێم
هەواڵی کەسم بۆ مەهێنە
تەنها هەواڵی گوڵەکەم
نامەی هیچ کەسم بۆ مەخوێنەوە

تەنها نامە شەرمنەکانی گوڵەکەم
هاورێم کە هاتیت
پێم مەڵێ
ئەمڕۆ چەند منداڵ مردن و
چەند سوورەچنار ڕەق بوونەوە
پێم مەڵێ
ئەمڕۆ ئاگر لە کوێی تری وڵاتەکەم کەوتەوە و
چەند تانجەرۆ لە تینووانا خنکان و
عەشق سەری بەچەند (عەولە سیس) هەڵگرت!
من بێزارم هاورێم
لە سەری سەعات و
لە سەری مانگان و
لە سەری ساڵان
تووڕەم لە ئیمزای موچەوەرگرتن و
لە دانیشتنی ئیستیعلاماتەکانی سیاسەت
تووڕەم لە سەیری
باخچەی بچووک و
عەشقی بچووک و
پیاوی بچووک
بێزارم هاورێم
لە شەقامی چۆڵ و
لە شانۆی چۆڵ و
لە شیعری چۆڵ
نیگەرانم لەو زەمەنە بەدەی
کە دۆعای ڕەش لە گوڵ و
نوشتەی ڕەش لە پەپوولە کرا
تورەم لە زەمەنی

نامەی مینرێژکراو و
پێکەنینی مینرێژکراو و
ستایشی مینرێژکراو
بێزارم لە زەمەنێک هاورێم
کە شێر زەلیل و باوی ڕێوی بێ(*)
هاورێم کە هاتیت
سەرو زیادمە
کۆپلەیەک لە قەسیدەیەکی خەمبار و
تۆزێک لە کوڵی گریانی کاڵژۆ و
جگەرەیەک
سەرو زیادمە
چەپکێ لە میهرەبانییەکانی ئەختەر و
قومێ لە قسە خۆشەکانی
دادە ڤالا و کاک تۆفیق و ئارام
سەرو زیادمە هاورێم
چایەکی خەست و
وەنەوشەیەک لە گوڵزاری دڵە گەورەکەی ئازاد!

ئای دالیاگیان
سبەی کەچوویت بۆ مەکتەب
بیرت نەچێ
یەک یەک گوڵەکانی حەوشە بۆن کە
سویحەینان وەک باوکت
سەری سڵاوت نەوی کە و
بەهەژارانی سابونکەران بڵێ:

* دیرە شیعرێکی سوارەی ئێلخانیزادەی شاعیرە.

مەرحەباتان لێ بێ
گلێنەی دیبەکانی بابە
دالیاگیان
ئەوێ ساڵێ تۆ منالّ بوویت
شەوانە بەهەمووومان سیگارێکمان دەپێچایەوە و
تا ڕۆژ دەبۆوە
موتالاّی سەفەرنامەکانی گوڵمان دەکرد
دالیاگیان
تۆ بەحالّ بیرت دێ
ئەو ئێوارانەی کە (چیخۆف) دەهات بۆ ماڵمان و
نیوەشەوانێ باوکت لەگەلّ (تریبیلیۆف)دا
خۆی دەکوشت
ئای دالیاگیان
ئەوێ ڕۆژێ
تەنگ نەبوو ئەڵقەی خۆشەویستی لە پەنجە و
قوولّ بوو
نووستنی ژێر ئاسمانی هاوینان
دەی دالیاگیان
(چا)کە بخەرە سەر ئاگر و
با پێکەوە سەرلەنوێ
بکەوینەوە حونجەکردنی ناوی گوڵەکان
گەر سوبحەینێ لە ڕێی مەکتەب
ئازادی حەمە بچکۆلت بینی
بەئەسپایی بڵێ:
بابە ئێوارە لەوێیە
لای خەمە قژ ماش و برنجییەکانی
گوڵعومەر

گەر هەژاران سۆراغیان کردم
پێیان بڵێ
تا منالّ بەکۆلاّن و
عەشق لە دلّ و
خەندە بەسەر لێوەوە بێ
لەوێیە
بە ئەسپایی بڵێ:
مەرحەباتان لێ بێ
گوڵەکانی بەر یەخەی
عەشقی چێوار!

سلێمانی مایسی ١٩٩٦

وەحشەت

چاوەڕێی ڕەتبوونی کاروانچییە قۆشمەکان بوون
زێوانەکان،
سەرگەرمی هەڵدانەوەی گۆڕی باوکەکانم بووم
من

لەو قوولاییە سەرمەدییەدا گوێم لێ بوو
ساواکان لە خەو ڕابوون و
هەلهەلەیان بۆ خەجاڵەتیم کێشا
چاوم لێ بوو
مەلایکەتە ئێسک سووکە موفەڕک لە مەچەکەکان
چەمۆڵەیان لێنام و
بوکەشووشەکانی بەهەشتیان لێ قاودام
ئێ... ئاخر گوناهی من چ بوو
باوکەکانم خۆیان لە سەرەمەرگا
بە بەدمەستی گوتیان:
ساڵەو ساڵ
گۆڕەکانمان هەڵدەرەوە و
کلووری ئێسکەکانمان لەو هەموو تەنیاییە پاک کەرەوە
خۆیان فەرموویان:
وەرە و گەروومان بەقومێ لە تێزابی حەقیقەت تەڕکە

گوتیان شەواوشەو
بە خۆت و نوشتە و دوعا و پشیلەکانتەوە وەرە و
ببەرە ساقی مەیخانە سارد و سڕەکەی دۆزەخ
گوتیان: وای کوڕم ئەم هەموو تەنیاییە خواردینی
وای کوڕم ئەم هەموو خەتایە لووشی داین
ئێ ئیتر گوناهم چ بوو
چۆن دەبوو ئیتر لە ئاوێنەی مەنجەنیقا
بە بریسکەی ئەو هەموو تێزاب و فرمێسک و خوێنە
پێنەکەنم
چۆن دەبوو!
ئیتر گوناهم چ بوو؟
کۆنترین پێڵاو و ئەستوورترین پشتێنی ئەو باوکە ئەربابانەم
بۆ زێوانە پادشاکان بەدیاری برد
من چوزانم چرپەی ئەوان
لە گوێی منا
لەژێر هەرەسی چیایەکی نەفرەتا نغرۆم دەکا
من تەنها گوێم بردبووە پێشەوە
گوناهی من نەبوو کاتێ
پشیلە ئازیزەکانم
خۆیان بەجبە و عەبای پادشایەتییانا هەڵواسی و
هوهایان لە تێپەڕبوونی کەژاوەکانیان کێشا
چوزانم ئیتر
باوکەکانم هەموو پێکەوە ددانیان دەداتە ژان و
دایکەکانیشم لە خۆشییا دەکەونە هەلەکە سەما
من دڵنیا بووم... دڵنیا
هەنگاوم بەم ڕێگە سەرەولێژەدا
ئیفلیج دەبێ گەر

سەرخەوێ لای قەبیلە شیعربازەکان نەشکێنێ
نەمدەزانی لە نوشتەکەی بەرباخەڵم نووسراوە
لەو ڕێیە تووشی کانییەکی تینوو دێم و
بۆ ڕووسپی خانەکان خوڵقم دەکا و
منیش جورئەت ناکەم نەچم
ئۆه... لە کوێوە زانیبام
ئەوان هێندە عەودالّی هەڵهێنانی مەتەڵ و
گێڕانەوەی نوکتە و
ئاشکراکردنی سیرڕ و خوێندنەوەی نامە نهێنییەکانن
جا ئیتر کام سایە
لاشەی ئەو هەموو شیعرە قاچ و باڵ شکاوەم
لەگەڵدا دەنێژێ
کام پیاوچاک لە تاریکستانی وەحشەتا
بە فریای مەرگی ئەو هەموو چرا بێ چاوەوە دێ
کام توولەڕێ
کاتی بەردباران کردنمان
دێ و لای دایکە قژ لوولەکان پاکانە دەکا
خەتا بوو... خەتای خۆش
کاتێ شەواوشەو
لەسەر کێلەکان بەرامبەر یەک دادەنیشتین
گوڵەبەڕۆژەمان دەقرتاند و
بە شیعر هەجووی یەکترمان دەکرد
بە تەباشیرە گچکەکانی گیرفانمان
وێنەی سەیر سەیرمان
لە دەفتەری ڕەسمی ئەو منالانەدا دەنەخشان
کە دەبووایە نەمردنایە بۆ ئەوەی گەورە بن.. گەورە
تا درەنگ

درۆمان بۆ یەکتر دەکرد و
بوختانمان بەدەمی ئەرخەوانەکانەوە هەڵدەبەست
یەک... یەک تەڵسمی ئەو نوشتانەمان
لێکتری هەڵدەوەشاند
کە بەدەرزی کردبوویان بەکلاوەکانمانەوە و
خوێندنەوەیان لێ مەحرەم کردبووین
تا درەنگ... گوناه و نەفرەتمان
بەو ناوەدا هەڵدەڕشت و
لە درەختە ڕەزیلەکان دەپاڕاینەوە و دەمانگوت تووخوا
تا هەڵنەقرچاوین بەم کوفرە
لەویچێ سێبەر بەهالاوی گەرمی هەناسەکاندا کەن
لە سروە بێ بارەکان پاڕاینەوە و گوتمان: تووخوا
تا نەچووین بەناخی ئەرزدا بەم گوناهە
تاوێ خۆتان لە گڕەی پەیکەرەکانمان هەڵسوون
لە هەور پاڕاینەوە و گوتمان تووخوا
تا ڕەش هەڵنەگەڕاوین بەم گومانە
سایە پرژێنی ماڵە باجێنەکانمان کەن
لە ئەفسانەکان پاڕاینەوە و گوتمان تووخوا
بۆ ئەوەی بگەینە سەری ساڵ
ڕوخسارێ بەسێبەرە بێ سیماکانمانەوە بنێن
تا درەنگانێک
بە سوو... زریبوەیان لە ئەستێران قەرز دەکرد و
ئەو باوکە خەمبارانەمان پێ ژێر دەکردنەوە و
فریشتە شەڕانگێزەکانمان پێ دەخلەفاند
بەڕێوە
نامەی ژەنەراڵە عاشقەکانمان
بۆ دایەنەکانمان حونجە دەکرد و

ئەوان بەزەردەخەنەوە سەریان بادەدا و
بە زمان لێویان تەڕ دەکرد
من پشیلەکانی نیشتمانم بانگێشت نەکردبوون
لە کوێ زانیبام کە هێند سپڵەن
یەک یەک قامکی سپی ژنانەی باوکە گوناهەکان
دادەکرمێنن
لە کوێ زانیبام ئەوەند نمەک بەحەرامن
تەسبیحە پەلکەزێڕینەییەکانی ئەوان
بە ماچێ
دەدەنە کەنیزەکە شەرمنەکانی کۆشک
تەنهای تەنها
چوزانم لەو ڕێیە
قەسیدەیەکی شینهەڵگەڕاو بەغوربەت
ڕێم پێ دەگرێ و
حوزنی چڕی (مەحوی)یم لا باس دەکا
بۆ ئەوە نەچووم لە درزی دەرگاکانەوە
لە شینهەڵگەڕان و سوورهەڵگەڕانی
ڕوخساری زڕبراکانم ڕامێنم
پێم خۆش بوو بەقیر گوێم سواغ دەم و
ئەو هەموو قریوە و هەنسک و نزایە نەبیستم
پێم باش بوو کوێربم و
باوکە شێرەکانم بەڕووتیی چاو نەکەم
تەنهای تەنها
خەمم بوو
چی بخەمە مشتی ئەو هەموو شوانەوە
بۆ ئەوەی لەم مێگەلە دەرچم
خەمم بوو... چۆن چۆنی

لە پیاوە شەلەکانی پێشم ڕەت بم
ئەو شەوەی منالی لەبار چوو
بەیانی زوو
دایکان و باوکانی نیشتمان
لە پاسی ڕەوزەکانا
سەریان لە جامەکانەوە هێنابووە دەرێ و
بنێشتیان دەجوی و چلورەیان دەخوارد
لە باخچەی ئاژەڵە کێوی و داخ لە دڵەکانا
ماچیان بۆ مەیموونەکان هەڵدەدا و
تامی تامییان بەتاوسەکان دەکرد
ئەو شەوە
هێشتا ڕۆژ نەببۆوە
باوکە کەناسەکانمان
بێشکەکانی ئێمەیان کردنە عارەبانە و
بە هۆقە گڕوگاڵیان لەسەر دەفرۆشت
هێشتا زۆری مابوو ڕۆژ بێتەوە
جلکەکانمان لە بەرەی مشکەکاندا بینی و
پێڵاوەکانیشمان لە پێی تاق تاقکەرەکانا
هێشتا ئیزرایل دڵی نەدەهات
ڕۆحی ئوتوکراوی ئێمە بخاتە بوخچە گوڵ گوڵییەکەیەوە
دیوەخانەکان کارتی ڕەنگاوڕەنگی داوەتیان
بۆ پڵنگ و بەورە تەنگە نەفەسەکان نارد،
تا بێن و لە کەرنەڤاڵی دوا پەیڤ و
دوا زۆرانی ئێمەدا ئامادە بن
تا بێن و دوای سەدەیەک پیشخواردنەوە بۆ ساتێک
بەدیار کۆمیدیای شەرم و شکستی ئێمەوە پێبکەنن
هێشتا زۆری مابوو هەتاو کەوێ

ئێمە لە بوولێڵەی گیاندان و مردنا
دەنک دەنک تەسبیحی پچڕاوی وەسییەتە پیرۆزەکانمان
دەچنییەوە
باخچەکان خەریک بوو سوێیان دەبۆوە بۆ قومێ ئاورنگ
ئێمە لە قوڕ و لیتەی ئەفسانەدا
بە جەستەیەکی ئیفلیجەوە
بۆ دەنکە مرواری قەسیدە ڕژاوەکان دەگەڕاین
چەند خۆش بوو
ڕاوەستان لەودیو حەرامەوە و
ئێشکگرتن بەدیار فڕینی تەیرەن ئەبابیلەکانەوە
چ جورئەتێ بوو
هێنانە قسەی گومان و
گوێ ڕادێران بۆ هاژەی سەفەری ئاو
بەرەو ئەو کیشوەرانەی کە هەور
لەباتی ئەوەی بباریێ... گڕ دەگرێ
چ خەجاڵەتێ بوو
پشکنینی تینوێتی و
ڕووتکردنەوەی گەروو لە دەنگ
چ وەحشەتێ بوو
گەڕان بەدوای پەیامی قوولاییبە دوورەکانی زەریا
لەنێو مشتی نوقاوی
کەنارە پیر و خەڵەفاوەکانا!

سلێمانی - هاوینی ١٩٩٣

چەند زوو بوو بۆ عەشق
چەند زوو بوو بۆ پیری

لەوسەری سەرەوە
بە پای باران
بە جانتایەکی پڕ لە ڕێحانەڕەشەوە
لە واگۆنی نومرە یەکی ئارەزوودا

بە ئاراستەی (با) دەکەومە گۆرانی گوتن
هاوڕێکانم هەمووجار
بەئاراستەی (با) مەلەیان دەکرد و
پێچەوانەی ئاراستەی (با) خۆیان دەکوشت
ژنێکیش پێچەوانەی ئاراستەی گەردەلوول
شیعری دەگوت
دواجار لە گەلەکۆمەی
پۆستەچییە تاوس نەژادەکانا
بەهارانێ مرد و
پایزانێ لەگەڵ باراندا گوڵی گرت!

- سیگارێک داگیرسێنە هاوڕێم
گەر تاوێ خۆمان بەخۆر نەدەین

خەم دەمانخوا
– منیش هەروا هاوڕێم
دڵم هێندەی دڵی چۆلەکەیەکی لێ ماوەتەوە!
بە پای باران
لەوسەری سەرەوە... بەوەنەوشە دەچم
هەموو جار لەو ڕێیە
ئاینده بەکۆڵێ پەشیمانی و
مەراقەوە
بۆ گۆڕەپانە جەنگزەدەکانی ڕابردوو
دەگەڕێتەوە
هەموو جار... غەریبێ
ئاشنا بەماڵۆچکە نسرمەکانی
منداڵی
لە پشتەوە چاوم دەگرێ:
– گەر ئازای هەڵی بێنە
من کێم؟

هاوڕێم... هەمووجار
کە لەودیو سنوورەکانەوە خۆمان دەتەکێنین
لە دوو موسافیری تەڕی
کلاوسەوز دەچین
سەرمان دەبێتە هێلانەی
چۆلەکە دەنووک شیلاوییەکانی تاراوگە!
لەوسەرەوە... هەمووجار
پێ بەپێی ئەو دێم و
لای جەنگاوەرێکی پیری دەوارنشینی
ئەو قەڵەمڕەوی ئاسمانە

دەبمە میوان
لەوێوە نیشانە
لە بێچووە نەوڕەسی خەواڵووی
کەنارە نامۆکانی خەون دەگرینەوە
چارەنووسیش نیشانە لە من و تۆ
هەمووجار لەو ڕێیە
گوناه بەپێ دزکێ
بە زگی پڕ لە مرواری و مێوژەوە
لە ماڵی گوناه دێتە دەرێ
گوێم لێیە:
شاعیرێ نەفرەت لە بەختی خۆی دەکا
چاوم لێیە:
هەنگێ شیلەی گەردەلوول دەمژێ
پەپوویەکی تا سەرئێسقان نائومێد
پێی وایە:
کەس نییە لەمەولا بتوانێ
مەقامێکی بەیات
بە ڕاست و ڕەوانی ببێژێ
ئەو دەڵێ:
هەیهوو... هەیهوو
زەمەنی مەقامات بەسەرچوو!
هەمووجار کەسێ
لەوسەرەوە بەپێی باران دێ و
لە پشتەوە چاوم دەگرێ
دەستەکانی بۆنی ڕەشەڕێحانەی لێ دێ و
بە ڕژانەوە دەڵێ:
– گەر ئازای

هەڵی بێنە من کێم!

ئەو هەمووجار
بەپای باران دێ
یەکەم کەسە:
بۆنی خوڕەی هاتنی دەکەم
یەکەم کەسە:
هاژەی چاوەڕوانیم دێتە گوێی
کە دەگا:
چنگێ بەختەوەریم بەش دەدا
ئەو بەپای باران دێ و
بەر لە هەمووشیان دەگا!

سلێمانی ١٩٩٣

ناخودا

بەم دەمامکانەوە
من و تۆ لە دوو سیمڕخی ئاوەڕووتکراو دەچین
لەسەر دوا دارتێلی ڕۆخی ئەم شەقامە غەریبە
هەڵنیشتووین

بە دەست و خەتە ناخۆشەکانمان
نامە بۆ پەلەوەرەکانی دۆزەخ دەنووسین!
بەم جلکانەی بەرمانەوە
من و تۆ هەر دەڵێی
دوو بالوولی سەرقژنی ڕەش پێستین
فوو بەمیزەڵانەکانی شەوی جەژنا دەکەین و
پێکەنین ڕۆ دەکەینە پەرداخە کریستاڵییەکانەوە
وردەزیخ دەگرینە
ئەو ڕێبوارە هەزەلییانەی
کە بەجانتای پڕ لە مێوژەوە
لە هێڵە کاڵەکانی سنوورەوە ڕەت دەبن
(ئای کاپتن چۆن ئاوها زوو سەرت سپی بوو؟!)
ئەو کاتەی تۆ تەماشای جامی وێنەکانی خۆت دەکرد
من لەگەڵ کانیاوەکانا شەرم بوو
کاتێ تۆ نامەی ژەنەراڵە خەواڵووەکانت دەخوێندەوە و

به ئیمزا خوار و خێچەکانیان پێدەکەنیت
من لەگەڵ کزەبا سۆزانییەکانا نوستبووم!
بەم قیافەتەوە
من و تۆ لەم ئاهەنگەدا
هەر دەڵێی دوو تۆپەڵ دوکەڵین
دەڕژێین... تەنیاییمان لێ دەڕژێ
دادەنیشین... تەممان لێ دەتکێ
دەنووین... شەومان لێ دەچۆڕێ
(ئای کاپتن... چاو چەند تینووین!)
هەر دەڵێی دوو ناخودای پیر و کەنەفتی
نێو قووڵایی زەریاکانین
چنگ دەکەین بەئاودا و
ڕوخساری ماسییە لەسەرخۆچووەکان تەڕ دەکەین
هاوارمان کرد: ئەم فەردە شیعرانە
لە کام بەندەر داگرین؟
قیژاندمان: ئەم عاتیفە ئێکسپایەرانە
لەکوێ ڕۆکەین؟
چرپاندمان: لە کام گۆڕستانا
بەدوای ئەو پۆستەچییە قۆشمەیەدا بگەڕێین
تا نامەی کۆترەکانمان بداتێ و
گمە بەمناڵە جنێوفرۆشەکان ببەخشین!
لەم ئامبۆلانسەدا
من و تۆ دوو نەورەسی هەورەبروسکە لێدراوین
چۆڕ چۆڕ خوێنمان لەبەر دەڕوا و
جەستەمان قرچەقرچ دەسووتێ
کەنارییە خاینەکان دێن و
لە ڕۆخی سووری برینەکانمانا دادەنیشن

باسی دونیای قەفەس بۆ یەک دەکەن
کەڵەشێرە شەلەکان دێن و
مێژووی قوقاندن موتاڵا دەکەن
هەنگە خێلەکان دێن و
لای پەپوولەکان
بوختان بەدەمی گوڵەکانەوە هەڵدەبەستن
چۆلەکە سیخوڕەکان دێن و
جریوە لە دەخیلەی دزراوی مناڵە ئیفلیجەکانا
پاشەکەوت دەکەن
ئای کاپتن... دەترسێم ڕۆژێ لە تینووانا
بخنکێین!
من و تۆ لەم قووڵایییە دوورەی زەریادا
هەر دەڵێی بووکە بەبارانێین
هاوینەکان بەلێوی سوور و سینگ و مەمکی ڕووتەوە
بەلامانا ڕەت دەبن
هەور دەجوون و
بۆنی هەنجیر لە هەناسەیانەوە دێ
بە بەرچاومانەوە لاشەی سارد و سڕی
زستانە گوناهەکان
لە زەریادا دەنێژن
ئای کاپتن
چەند ئەستەمە تازە بتوانین
ئەم دارچنارە پێکراوانە فریای خەستەخانە بخەین
چەند ئەستەمە ئیتر بتوانین
ئەم ڕۆحە وێران و غەریبە
لەبەر ئەم هەتاوە سارد و سڕەدا هەڵخەین
ئای تازە زەحمەتە بەم بانگی شێوانە

توتییه بەساڵاچووەکان
بەم نوکتە هەرزانە بمانخەنە پێکەنین
ئاخ دە بڵێ چۆن چۆنی
دڵمان پیشانی مانگ دەین و
سەرمان لە چنگی ڕەشەبا وەرگرین!
ئای دە بڵێ چۆن چۆنی
لەم ئاوێنە شومانە بێینە دەر
وەرە با دەستمان بەسەراب بشۆین و
وەک دوو لاشەی مۆمیاکراو
وەک دوو نەیزەکی شپرزە
وەک دوو ڕاهیبەی زۆڵ
وەک دوو سیحربازی قاچاخ
دەست بنێینە پشت سەرمان و
لەسەر بەرزترین و ڕەقترین شەپۆل پاڵکەوین
کاپتن... چاو چەند کاڵ بووینەتەوە!
کاپتن... چاو چەند چەماوینەتەوە!
کاپتن... چاو چەند ڕۆچووین!
دە بڵێ ئێمە لەم هەموو ئاوێنەیەدا
چ دەکەین؟

لێرەبە هەر ئێستا دێمەوە
دەڕۆم لەباتی حاجی ئاغای باخەوان
ئەو جریوە گوناهانە کۆدەکەمەوە
کە جار جار لە پەلکی درەختەکانەوە دەوەرن
– لێرەبە هەر ئێستا دێمەوە
دێمەوە هەر ئێستا
لەوساوە تا ئێستا

(موژگان) هەر لەژێر دارکاجەکانا
سەرقاڵی خوێندنەوەی مێژووی قاجارە
من دانیشتووم و سەرما دانە دانە
نەشتەری تیژی بەجەستەمدا ڕۆدەبا
ئەو دەڕوا و من گرمۆڵەتر دەبم
ئەو هەنگاوهەنگاو بەئەلبورزا سەردەکەوێ و
من ڕۆتر دەچم
(وای تازە ناتگەمێ)
بیرم دێ وام گوت!
ئەو وەک لاولاو بەباڵای دارکاجەکانا دەئاڵێ
من هێشوو هێشوو لە دارمێوی ئەندێشە دەبمەوە
(وای تازە مەحاڵە بگەم!)
بیرم دێ وام گوت
– لێرەبە هەر ئێستا دێمەوە
تاوێکی تر ئەلبورز نوێژی شێوان دەکا و
(پارکی میللەت) دیوانەکەی (حافیز)
لەبەر باخەڵی دەردێنێ
ئارام بگرە هەناسەیەکە و
نەسیمی قەسیدەیەک
عاتیفە پرژێنی ڕۆحمان دەکا
خۆت بگرە هەر ئێستا
بەسەر شاباڵی عیرفاندا
دەپەڕینە ئەوبەر و
ڕووتیی خۆمان لە ژووری ئاوێنەبەندی
سەدەکانا تەماشا دەکەین
چاو... لەم ئاوێنانەدا چەند سەیرین
چاو... لەم ئاوێنانەدا چەند ڕووتین!

تۆ لەم ئاوێنە مەیلەومۆرەدا
لە درزێکی ئاسمانەوە
بە منی دارچوالەی ڕوواوی کەناری شەقامەکان
پێدەکەنیت
لەم ئاوێنە ئەرخەوانییەدا
دایکم پێکەنینی بەخرێتیی زەوی دێ
تۆ خەریکی دڕاندنی کاغەزە بەهارییەکانیت و
منیش کتێبی جوگرافیا دەخوێنمەوە
لەمەیتردا،
نیشتیمان بێچووە نەوڕەسێکی غەریبی
کەنارە دوورەکانی تەڕەبوونە
بۆنی هەناسەی منالآنی (چوخماخ) و
گمەی کۆترە تفەنگ لە شانەکانی لێ هەڵدەسێ
ئای کچی خۆم
دە بڵێ ئێمە لەم هەموو ئاوێنەیەدا
چ کارەین؟
پێم بڵێ ڕێکەوت بۆ ناو ئەم ئاوێنانە
تووڕی داین،
یان بوونمان
شپرزەیی خواکان بوو لە نیوەشەوێکی درێژی
دوای بەد مەستبوونا؟
ناخودا تەماشاکە
تازە بەتازە دەمانەوێ
فێری زوبانی سەوزی درەخت بین
بەم عومرەوە
تازە خەریکە دەمانەوێ
لە هەندەسەی ساکاری پێکەنین و مردن بگەین!

تازە مەحاڵە بگەین
من گەر بمەوێ بتگەمێ
دەبێ سلاوی هەزاران قاچاخچی بسەنمەوە
تا دەگەمە لات
دەبێ لەبەر سەدان بازرگان هەستمە سەرپێ
تا پێت دەگەم
دەبێ دەیان سیاسەتباز بکەمە هاوڕێم
تا دەگەم،
دەبێ ملیۆنەها نامە
بە عەتارە خەڵەفاوەکانا پۆست کەم
ئای ناخودا
تازە مەحاڵە لەم ئاوێنانە بێینەدەر
تازە مەحاڵە بگەین
کە دەگەین
هیچ نەماوە... هیچ
نە پارە.. نە ئاڵتوون.. نە پێلاو
کە دەگەین
هیچ نەماوە... هیچ
نە خۆشەویستی، نە شیعر، نە ئاو
کە دەگەین
هیچ نامێنێ... هیچ
هیچ نەماوە... هیچ
هیچ نەمابوو... هیچ
– لێرەبە.. سەدەیەکی تر دێمەوە
خەم مەخۆ سەدەیەک چ نییە
هەر هێندەی زەمەنی سیگارکێشانێکە
هەر هێندەی زەمەنی گوێگرتنە

له ڕازی کورتی ئەستێرەیەک
هەر هێندەی گیانەڵای گەڵایەکە
لەسەر پێخەفی زەردی پایزێک
خەم مەخۆ... سەدەیەک چ نییە
هەر هێندەی زەمەنی درکاندنی
نهێنی ماسییەکە لای کەنار
هێندەی زەمەنی سکوتی نێوان
قسەی دوو ئاشقی ناشییە
خەم مەخۆ... سەدەیەک چ نییە
هەر هێندەی زەمەنی خوێندنەوەی شیعرێکە
هێندەی زەمەنی غەیبەتکردنی
گوڵە لە پەپوولە
هێندەی فەنابوونی تامی مزری
وشەی خۆشەویستییە لە زاردا
سەدەیەک چ نییە
کورتە وەک ئەندێشەی سرکی خۆشبەختی
کەمە وەک زەمەنی گێڕانەوەی نوکتەیەک
سەدەیەک چ نییە
کەمە وەک شکانی تینوێتی و تامەزرۆبوون
کورتە وەک زەمەنی هەڵدێران و فەنابوون

لێرەبە سەدەیەکی تر دێمەوە
تا دێمەوە
ئەمانەتی تۆ و چاوم
ئەمانەتی تۆ و شیعرم
ئەمانەتی تۆ و کچەکەم
ئەمانەتی تۆ و کلیلی ژوورەکەم

تا دێمەوە
ئەمانەتی تۆ و نیشتیمان
ئەمانەتی تۆ و وڕێنەی شاعیرە پیرەکانی
هاوڕێم
ئەمانەتی تۆ و بارانە قژ خەناوییەکانی
مانگی دوو
ئەمانەتی تۆ و ئەو پۆستەچییەی
کە ڕۆژێ لە ڕۆژان باوکم بوو
تا دێمەوە
ئەمانەتی تۆ و قومارچییەکانی شار
ئەمانەتی تۆ و کوڕە عاشقەکانی گەڕەک
ئەمانەتی تۆ و درەختەکانی باخی گشتی
ئەمانەتی تۆ و پەنجەرەکانی نەخۆشخانە
لێرەبە... سەدەیەکە و دێمەوە
دایکم گوتی: سڵاوی کێ بسەنمەوە؟
سەلام لە کێ بکەم؟
پاسارییەکان دەنووک لە هەورەکان دەدەن
چەند چاک بوو... گەر فەرامۆشیی ڕەهابایە
گوتی: نیوەڕوانێ سەرێ لە ژوورەکەت دەدەم
دەبینم:
تەنیایی لەسەر چەرپاکەت خەون دەبینێ
دەیبینم بەدیواری ژوورەکەتا هەڵدەزنێ
جارجارە گوێ لە مۆسیقا دەگرێ و
هەندێ جاریش شیعر دەنووسێ
دەبینم: نیوەشەوانێ هەندێ کتێب
لەو سەرەوە
بە شەقامەکانی خەوندا دێنەوە

دایکم گوتی:
زۆر چاک بوو... گەر پەیامێ
بە گەردەلوولدا بهاتبایە
وایگوت و
من کەوتمە گۆرانی گوتن
وایگوت و
بازنە ڕەنگاوڕەنگەکانی کۆتایی ڕەها بوون
وایگوت و
جیهان بەبێدەنگی
لەنێو چاوانما نووست!

سلێمانی ١٩٩٢

پەیکەرێک لە باران

لەوێوە دێم
لە کوچە خۆشبەختەکانی مناڵییەوە
لە کاڵبوونەوەی هزرەوە،

بۆ سەرەتاکانی بیرچوونەوە
ئەووەڵین سەفەرم
گەڕانەوە بوو
گەڕانەوە لە وێستگە ساردەکانی خەونەوە
بە توولەڕێیەکدا
کە بەئاسمان کۆتایی دەهات
لەوێوە دێم
لە خەونی زەردی درەختە پایزییەکانەوە
بۆ ئامێزکردن
بەمیلی ژەنگاوی
کاتژمێرە کۆنینەکانا
تا سەوداکردنی خۆشبەختی
لە ژنە فاڵگرەوەکانی سەرە ڕێ
لەوێوە دێم
لەودیو مەرزی ڕەنگەکانەوە
بۆ نیشتیمانی پێش تەقینەوە گەورەکان

من هێڵی کاڵی نێوان
ئەم وەرزانە دەناسمەوە
من بەم ڕەقبوونەوەیە ئاشنام
ئەم ژوورە لە مندا ڕادەکشێ و
لە منا دەست دەخاتە ژێر چەنەی
لە منا دەخەوێ و
لە منا خەون دەبینێ
لە منا دەکۆکێ و
لە منا پێدەکەنێ
من بەم ڕۆچوونە شاگەشکەم
چونکە زیاتر
بەپەنجەکانی تۆم ئاشنا دەکا
تۆ دێیت و دەتبینم
پەنجەکانت لە خاکی وشکی
باخچەکەمانا دەڕوێنیت
تۆ دەڵێیت: چۆنیت هاوڕێم
من دەڵێم:
مناڵی چەند خۆشە هاوڕێم
بەیانیانێک
لەگەڵ پاسارییە تەڕەکانا دەدوێین!

لەوێوە دێم
لەوێدا،
لەژێر ڕەشماڵی ئەو سازژەنە پیرەدا
منداڵێک بیری لای خشتەی لێکدانە
هەناسەکانی لێک دەدا و
دابەشی کۆڵانە بن بەستەکانی دەکا

لەوێدا،
لەژێر خۆری پەمەیی ئەم گومانەدا
ژنێک خەریکی بنێشت جووینە و
بە پەنجەکانی شتێک دەژمێرێ
یەک... دوو... دە
نەوەد... سەد
لەوێدا،
ڕاوچییەکان نیشانە دەگرنەوە
مناڵان پێدەکەنن
کیژەکان سەتڵ پڕ لە خۆر دەکەن و
لەبەر سێبەرەکانا دایدەنێن
ڕێگاکان جێ پێیکان هەڵدەخەن
لەوێدا... سەهۆڵ خۆی گەرم دەکاتەوە
هەتاو لەژێر سێبەرا ڕۆنیشتووە و
باوێشک دەدا
بیری لای دیوە تاریکەکەی مانگە
ئای چەند خۆشە لەوێدا
چۆلەکەیەک بەتەمای فڕینە!
من دێم و دەتبینم
دەڵێم: چۆنیت هاوڕێم
تۆ دەڵێیت:
هیچ ناڵێیت
پێدەکەنیت و سەر بادەدەیت
یەعنی باشم
هاوڕێم
گەلێک باشم!

لەوێوە دێم،
لە سڕینەوەی وشە جێماوەکانی
سەر تەختەڕەشی قوتابخانەوە
لە پێکدادانی گومان و یەقینەوە
تا وردبوونەوە
لە هێڵی کوژاوەی سەر دیوارەکان
ئەووەڵێن سەفەرم گەڕانەوە بوو
گەڕانەوە لە جێگەپێکانی ئاشنابوونەوە
بۆ پیاسەی نێو تەوەرەکانی نامۆبوون و
سەوزبوون
سڵاو ئەی ئاشنابوون!

من دەتوانم خۆشم بوێی
چونکە دەتوانم بنووسم
دەتوانم بەم دارئەرخەوانەدا هەڵزنێم
چونکە جار ناجار مردووەکان
حەز بە شیعرخوێندنەوە دەکەن
من لە سەوزیی ئەم پەنجانە دڵنیام
چونکە هەر کاتێک بیر لە تۆ بکەمەوە
سیگار دەکێشم
دەتوانم لە ژێر باراندا ماچت کەم
دەتوانم ناوت بەگەورەیی
لەسەر دەرگای حەوشەکەمان بنووسم
چونکە شەوناشەوێ هەورەکان
بەژێر پێڵووەکانمدا ڕەت دەبن
ئەوان دەڕۆن و
تۆ لەنێو چاوانما بارگە دەخەیت

جار جارە دەڕژێیت و
جار جارەش دەباریت
- ئای هاوڕێم
چەترەکەت هەڵکە وا بوویت بەئاو
تۆ پێدەکەنیت
من لە شەرما سوور هەڵدەگەڕێم
سەر هەڵدەبڕم و
تۆ لەنێو باراندا ون دەبیت!

سەرەتای ١٩٩٣- سلێمانی

شەڕ و ئاشتی

لە شەڕدا
ڕۆشنایی چاوی دایکم دەکوژێتەوە و
چراکانی نیشتیمان کوێراییبیان دایەت

لە شەڕدا
تاڵ تاڵ کەزی درێژ و جوانی گۆرانییەکان سپی دەبێ
کە شەڕ بەهاواری ناقۆڵا و قەبەیەوە
لەودیوەوە لە زەنگی دەرگای حەوشە دەدا
لەمدیوەوە گوڵە بەهارییەکان لە ترسا
ڕەنگێک دەهێنن و ڕەنگێک دەبەن
پاسارییەکان دەکەونە مقۆ مقۆ
لەرزێکی لە سەهۆڵ ساردتر
ڕۆدەچێتە گیانی قەڵەمەکەمەوە
دێوەزمە دەچێتە خەونی ئاڵووالای مناڵەکەمەوە
کە شەڕ بەهەنگاوی قێزەونی
بە کۆڵاندا دێت و دەچێ
ئەستێرەکان هەر لە خۆیانەوە دەوەرن
کانیاوەکان دەرمانخوارد دەبن
شەقام ئەژنۆی دەشکێ
هەنگاو لە پێ دەکەوێ

کە شەڕ بانگی سەرکەوتن دەدا
ئیدی چ میوانێ نییە بێت و درەنگانێ
لەسەر سفرەی ساکار و گەرمی هەژاری دانیشێ
چ هاودەمێ نامێنێ
ڕازی خۆی بۆ گوڵئەستێرەیەک بدرکێنێ

لە شەڕدا
ڕەشەبایەکی نامۆ و دزێو
نیوەشەوانێ خۆی دەکا بەژوورەکەما
کتێبی ئەلفوبێی کوردی سینفی یەکی
مناڵەکەم پەڕە پەڕە دەکا
ژەهر بەگوڵزاری ئومێدەکانی بەیانیمەوە دەکا
دەست دەنێتە بینی
سۆناتاکانی بیتهۆڤن و
ئەووەڵ سەحەرەکەی مامەسێوە و
شمشاڵەکەی دەروێش عەبدوڵڵا و
شیعرەکانی شاملۆ و ئەراگۆن و گۆران
لە شەڕدا
بە ڕۆژی نیوەڕۆ
دێوەزمەیەک خۆی دەکا بەماڵەکەما
کۆرپەکەم بەلانکەوە دەفڕێنێ
جانتای ژیکەڵەی مەکتەبی مناڵەکەم دەدزێ
وێنە ڕەش و سپییەکانی مناڵی دەدڕێنێ
کە شەڕ هەڵدەگیرسێ
کەسێ نامێنێ بەیانی باش و ئێوارەباش و
شەوباشیی لێ بکەیت

که شەڕ هەڵدەگیرسێ
دەستەکان لە گۆ دەکەون
قەڵەمەکان دەشکێن
شمشاڵ دەنگی دەنووسێ
تەنها لە ئاشتیدا
خەونەکان باڵ دەگرن و لای شەوانی گەرمی
نیشتیمان دەبنە میوان
تەنها بەدەم هاژەی گوێ نەوازی ئاشتییەوەیە
ماسییەکان لێک حاڵی دەبن
زەریا لە زوبانی کەنار دەگا
لە ئاشتیدا
کۆڵان پڕ دەبێ لە دەنگەدەنگی خۆشی مناڵی و
هاواری سەرکەوتنی گڕوگاڵ
بەپێپیلکەی سادەی تەمەنا
لە ئاشتیدا
گیان دێتەوە بەبەری دارتێلەکانا
سروە خۆی لە ڕۆحی تەڕوبڕی دارسێوەکان دەسوێ

شەڕ یەعنی
دەست خستنە بینەقاقای سێبەر
شەڕ یەعنی لەباربردنی ئاو و
پایەماڵکردنی جوانی و ئاوەدانی
شەڕ مومارەسەکردنی دۆڕاندنە
دۆڕاندنی هەموو شتێ
دۆڕاندنی شانازی و کبریا و ئازادیی ئینسان
دۆڕاندنی پێکەنین و گڕوگاڵ و دارەدارەی مناڵ
شەڕ مومارەسەکردنی

مەرگ و وێرانی و کوشتنە
کوشتنی چرا و تابلۆ و ڕەنگەکان
کوشتنی حەسرەت و خەون و خۆزگەکان
شەڕ یەعنی
خۆنانەوە بۆ ڕاوکردنی ئازادی
بۆ ڕاوکردنی خەڵک
بۆ ڕاوکردنی خودا
شەڕ یەعنی بەخێرهێنانی
شالاوی بۆر و زبری گومان
یەعنی مۆڵەتدانی ئەژدیها بۆ لووشدانی
هەموو شتێ
شەڕ یەعنی بەبا ڕۆیشتنی هەموو شتێ
شەڕ بریتییە لە مومارەسەی تاڵی بێهوودەیی
بەرگریکردن لە ئاشتی
یەعنی نە زڕاندنی نیوەڕۆخەوی مناڵێ
لەژێر سێبەری چڕی شاتوویەکدا
یەعنی سواغدانی دەمی تفەنگەکان بەگۆرانی
بەرگریکردن لە ئاشتی
واتە:
ریسواکردنی بوغز و
سەرلەنوێ فێربوونەوەی
دارا دوو داری دی!

سلێمانی ١٩٩٤

منالّییەک باریو
تەنیاییەک تەزیو

باوەڕ ناکەم
سەرەتاکان وابووبن و
کۆتاییەکانیش ئەئاوها
باوەڕ ناکەم

ئەو قسانەیان بەڕاست و
ئەو شەڕانەیان لە دلّەوە بووبێ
ڕۆژانێک ئەوانیش
بەو بەرزاییەوە
گەورەبوون و فڕین
هێشتا کەسێ دەیەوێ شتێ بلّێ
جوانە تووڕەبوونی بولبولەکان
ئاوەدانە شەڕی گولّەگەنمەکان
خۆشە وەڕسبوونی درەخت و
تامکردنی هەنگوین
بە قورئان
ئەوانە هەمووی یارین
یاری
ئاخر هێشتا منالّێ بەرەو مەکتەب دەچێ

منیش بەوێوە
خوو بەئیرادەی شینی بارینەوە دەگرم
دەمێکە ئەو کۆچەرییانە دەناسمەوە
ئەوانە خزمی بوون
خزمی نزیک
ئەوان بەڕوانین دەفڕین و
بە نیگا خۆیان لە یەکتریدا دەشت
ئەو عەتارانەش
کە یەکەمین حەرفی ناوەکانیان
دوورییە.... دوورییە
دووری
خەزەلّوەران
خۆم و دایکم و خوشکەکەم
دەبووینە میوانیان
لای ئەوان
منالّییەک بووین وەریو
تەنیاییەک بووین تەزیو
فڕینێک بووین تەریو
پیرییەک بووین باریو
ئای خوشکێ
شار بەلۆکە دەچێ
نیشتیمان سەرزەمینێکی دوورە
دوور
کۆلارەیەکی ڕەنگاوڕەنگە بەحەواوە
ملوانکەیەکە لە ملی بەیاندا
هێشتا مانگ تا ئەژنۆی لە ئاودا
بانگی دەکردین:

ئەها مناڵێنە چەند تەڕم
وەرن بۆن بەبوونمەوە بکەن
هەمووم بۆ ئێوە!
هێشتا باپیرم
گوڵە نەعناکان ئاو دەدا
من بەوێوە
بوونێکی ئاسمانیم بۆ تەماشا
ڕامانێکی ئەبەدیم بۆ مانا
ڕەوانتر لە پەیڤەکانی خودا دەگەم
کەشتییەکەمان
لە قووڵاییدا لەنگەری گرت
ماسیگرەکان
بە زەریا ئاوس بوون و
زەریاش بەڕەهایی
زەریا گۆشەگیری لە ماسیگرەکانەوە
فێر بوو
لەوانیشەوە تەنیایی
من ڕووانم
لە بەرگەوە بۆ بەرگ ئەزبەرە
چش لە ڕۆچوون و هەڵدێران
هێشتا کەسێ
دەیەوێ شتێ بڵێ:
ئاوەدانە
شەڕی گوڵەگەنمەکان!

سلێمانی – سەرەتای ١٩٩٥

وژەی باڵی با

ڕۆیینەکان چەند بەڕۆچوون دەچوون
شیعر چەند بەشێتی
سەما چەند بەسەفەر
گومان چەند بەگۆڕانی
خۆشویستن چەند بەخۆکوشتن
من و تۆیش
چەند بەیەکتری دەچووین
ئەو کات!
ئاسمان هەر دەڵێی بەتەنها
بۆ سەری سایەقەی باخەوان دووراوە
دوای ئەم سەمایە
باخچە دەتوانێ
بپەرژێتە سەر وەڵامدانەوەی نامەکان
وانەیەک لەبارەی وەهمەوە
بە بولبولەکان بڵێتەوە
بە پێکەنینەوە
چاو لە ئایندە داگرێ و
پێی بڵێ:
خەم مەخۆ
سبەینێ بەماڵ و منداڵ و گوڵەوە

دەرۆم و
دارشەقەکانی سازژەن بۆ تۆ جێدێڵم
لەم تەڕوبڕییەی نارنجدا
عەشق دەتوانێ
لە خۆشییانا یان لە داخا
ببێتە ئاو
لە دوودڵیی چڕی خەیاڵدا
دڵنیایی دەتوانێ
کڵاوی تەمبەڵترین سێبەر لەسەرنێ و
لە پانتاییەکانی فڕیندا
مسۆدەکانی تەنیایی پاکنووس کا
ئای خودایە
لەم هەموو سەفەرە... لەم هەموو سەمایە
لەم هەموو گۆرانی و مانەوە و مردنە
ئیدی هەموو شتەکانی تر زیادن... زیاد
دوای ئەم تینوێتییە
ئاوەکان زیادن... زیاد
دوای ئەم خۆکوشتنە
نیشتیمان زیادە... زیاد
ئاخر ناکرێ
دڵی پاساری جێگەی ئەو هەموو
ئێوارانەی تیابێتەوە
دڵی شکاوی بەیانیان بەکەناری نادرێتەوە
کەی پێ و پلی مناڵی
کەڵکی ئەو هەموو سەفەرەی هەیە
خۆ ناشبێ ئەو هەموو شیلەیە هی گوڵ بێ
دەکرێ سێ ژەمە

بەشی پوشکەبەقونە و سوێسکەیش بدا
هەتاو هێند سەخی تەبع و بەختەوەرە
گەر بۆی بکرێ
بەیانیان
سەرێک لە ماڵی پەپووەکانیش دەدا!

هەمان ڕاڕەو و هەمان گۆرانی ژێر لێوی
تەنیایی
بڕوانە کەروێشکەخەوی ئەستێرە
لەسەر پیادەڕۆی قەسیدە
بڕوانە خۆشاردنەوەی گومان
لەپاڵ ئەستونگەکانی عیرفاندا
ئەرێ ئەو قووڵاییانە
پڕن لە مناڵ یان مرواری
ساماڵ خۆی لەو ماڵانەوە پێچاوە
یان لاولاو!
سازژەن ئیدی چاوەڕێی چیت؟
سەیرکە.. چەن نامۆیە نیشتیمان
بە پێڵاوی نوێی جەژنەوە
چەند بەختەوەر بووین من و تۆیش
بە جلکی پەپوولەوە
فریاکەوە پەپوولە
تا نەبوویت بەژێر پای گوڵەوە
لەگەڵ دارستانا ئاشت بەرەوە
فریاکەوە نیشتیمان
تا نەبوویت بەژێر پای گوللەوە
سەوزاییەکان بەئەمانەت بەبەڕوو بسپێرە

فریاکەوە ئاسۆ
تا نەبوویت بەژێر باڵی کوللەوە
شاقووڵی لە ئێمە بنواڕە
تۆیش ئەی تەنیایی بەر لە فڕین
سیمایەکی تر بەئاوێنە ببەخشە!

ئەوجار لەو ڕێیەوە دێم
کە بەر لە من ماسیگرەکان
بە تفاقی خۆکوشتنەوە لێیەوە ڕەتبوون و
فەرسەخێ ئەولاتر
من و تۆ بووین بەژێر هەرەسی
ماڵە باجێنەکانەوە
ئەوێ بەر لە ئێمە... ئای
شوێنی نهێنی کۆبوونەوەی ئاسکەکان بوو
ئەو ماڵە دیوارەکانی لە ماچ
ساپیتەکەی لە ئەشق
پەنجەرەکانی لە (با) و
دەرگاکانی لە زەنگیانەی هەناسە چنرابوون
ئێوارەی دواتر
ئەو خێڵە ورد و درشت
بە ڕووتی دایانە بیابان
لەوێ.. ئاخ لەوێ
زۆریان نهێنییەکانیان بەسەراب فرۆشت
ئەوانی تریش
بەلاشەی خوێناویی مێرگەکان و
سەری بڕاوی مانگەوە گەڕانەوە
تۆیش.... ئای تۆ

هەرچەند کۆشایت منت نەناسییەوە
(من)... کوڕە ناونجییەکەی خۆت
تۆ بیرت دەکردەوە و
من لە بێزاریدا پێدەکەنیم
ئەو کوڕەی بەیانییەک
بێ سڵاو بەلاتدا تێپەڕی و
زەریا و ماسیگرەکان
لەتاو تەنیایی خۆیان کەوتنە دوای
ئەو کوڕەی ئێوارەیەک
کەوتە ڕەنگکردنی ماسییە ڕەشە چکۆڵەکان و
لەگەڵ سازژەندا هێند هەڵپەڕین
تاو تاو ڕەشەبا
لە ڕۆحیانا هەڵیکرد
قوڵپ قوڵپ کانی
لە چاوانیانەوە ڕژا
کەس خۆی نەناسییەوە... کەس
هەموو شتێ سەمابوو
سەمابوو... سەمابوو... سەما
ئێمە لەژێر هەرەسی ماڵە لمینەکانی
کەناردا
لە هۆشخۆ چووین.. لە هۆشخۆ
- تا لە دەنگی قاقای پێکەنینی خۆم
بەئاگا نەهاتوومەتەوە هاوڕێم
بۆ سەیری نەهەنگە
مۆمیاکراوەکانی قووڵاییم بەرە!

سازژەن ئیدی چاوەڕێی چیت؟

سبەینێ بەماڵ و مناڵ و گوڵەوە دەڕۆم و
دارشەقەکانی باخەوان بۆ تۆ جێدێڵم
ئای خوایە
لەم سەما و سەفەر و گومان و
گۆرانی و مانەوە و مردنە
ئیتر هەموو شتەکانی تر زیادن... زیاد
دوای ئەم خۆکوشتن و تینوێتی و
فڕین و سەفەرە
زەریا و نیشتیمان زیادن... زیاد
دەکرێ ئیتر نیشتیمان
کورتە چیرۆکێک بێ
لە گیرفانی بەرباخەڵدا هەڵگیرێ و
لەناو پاسێکدا بخوێنرێتەوە
دەکرێ نیشتیمان ژوورێک بێ بۆ کرێ
دەکرێ نیشتیمان ڕازێکی ماڵی بێ و
لە ئێوارە پیاسەی دوو عاشقی ناشیدا
بدرکێنرێ
دەکرێ نیشتیمان نوکتەیەک بێ
لە بەرەبەیاندا بگێڕدرێتەوە
دەکرێ پشکۆیەک بێ لە دوا نەفەسی خامۆشبووندا
حەسحەسەکان دوا سیغاری شەوی پێ پێکەن
دەکرێ ئێمە و نیشتیمان
لەمەولا بێ یەکتری هەڵکەین
دەکرێ بێ ماڵاوایی
یەکتری جێ بێڵێن!

سلێمانی ١٩٩٦

داد گوڵێ.. لە باخانم نەماوی!

خودایە
مەهێڵە ئەو هەورە بمانبینێ
نەبا تاوێکی تر
بداتە هارەی گریان

خودایە
بەو درەختانە بڵێ
ئەو ڕێگەیە چۆڵکەن
نەبا تاوێکی تر
سەری خۆیان
بنێن لە حەوت چین بیابان
خودایە
ئەو ئەسپانەمان لە کۆڵ کەرەوە
نەبا تاوێکی تر
وەک ڕەشەبا هەڵکەن لە داخا
خودایە
ئەو کۆترانە بەشتێکەوە بخلافێنە
نەبا تاوێکی تر
سەری گمەیان بکێشن بەشاخا
خودایە

ئەو پەپوولانە بلاوە پێ بکە
شەرم دەکەین ئاوها ڕەنگاوڕەنگ
بە ڕووتی ببینرێین
خودایە
با ئەم بەفرە بچێتەوە
هێند زۆرین
لە کوێ بەچاوی کزی ئەو
ئەم هەموو
پیاو و ژن و
مناڵ و مەڕ و مراوی و
بووکەشووشە ئەنفالییە دەژمێررێین؟
خودایە
کە مردین
کەرەم کە مناڵەکانمان
لای خۆت گل بەرەوە
خودایە کە ڕۆیشتین
کەرەم کە هەموومان
لەژێر باڵی مردنێکا جێ کەرەوە!
*
نامەیەک دەمخوێنێتەوە
گڤەی دێ لە ڕەنگ و
قوڵپ دەدا لە گوتن
پێدەچێ ئەو خەڵکە هەر ئێستا
بەدەم مردنەوە کەوتبنە گۆرانی و
هەر ئێستاش
بەدەم هۆرە چڕینەوە
مردبن!

ڕووبارێ دەمخواتەوە
مەوج دەدا لە ترس و
خوڕەی دێ لە برین
پێدەچێ ئەو خەڵکە هەر ئێستا
بەدەم فڕینەوە هاتبن و
هەر ئێستاش
بەدەم سەربڕینەوە
فڕیبن!
شیعرێ دەمنووسێتەوە
شنەی دێ لە پیری و
قرچەی دێ لە فیراق
پێدەچێ ئەو خەڵکە هەر ئێستا
بەدەم سەماوە
نووستبن و
هەر ئێستاش
بەدەم پشکووتنەوە
وەک گەڵێ
باریبن!
*
ئەرێ گوڵێ
خواکەی گوڵێ
چ زوو لە باغانم نەماوی
ئەرێ گوڵێ
گوڵێ جوانێ
جەللادان لێمەیان گرتووە
چوارگۆشەی مەیدانێ
ئەرێ

گوڵێ
خواکەی گوڵێ
داد کە گوڵێ
لە باغانم نەمابێ!

سلێمانی – ١٩٩٨

وەک ئاو ڕووت و قووت

لەژێر دار و پەردووی
هەرەسی باڵەخانە نیوە ڕۆشنەکانی
ئێوارەدا بەجێمام
کە هاتم
وەک کلووە بەفرێکی ترسنۆک و نامۆ
بەخەمی بیابان
شەرمەزار بەتووڕەیی شاخ
خۆم بەپرچی فەنابووندا گرتەوە
تا سەرم هەڵبڕی
کتێبە پیرۆزەکان
جبە و گۆچان و چاویلکەی پێغەمبەرە تاقانەکانیان
پێچایەوە و بێ ماڵئاوایی
عیشوەی نازی سەرابستانەکان لووشی دان و
من جێمام
جێمام وەک پاسارییەکی کەسیرەی
ئێوارەیەکی درەنگی بەفرانبار
وەک چەتەیەکی گوناهباری پیر... پیر
بەجێمام
خۆم و ئەسپێکی گلاو و
دارستانێکی ئاوێنەبەند

وەک هاوکێشەیەکی ناتەواو
لەسەر تەختەڕەشی قوتابخانە
مامۆستایەکی شپرزە
بۆ گومانی بۆری پۆلەکان جێی هێشتم
جێمام وەک دەفتەرێکی سی لاپەڕەیی بێ بەرگ
منالێکی تەمبەڵ
لەسەر ڕەفەکانی فەرامۆشی جێی هێلام
تەنیا مام
وەک گولەگەنمێکی پێکراوی شەلاڵ
بە تاسەی دیداری سالاوەکان
وەک موریدێکی دەسخەڕۆ بەجێمام
جێمام وەک حەرفێکی ڕژاو
لە زاری ئاشقێکی بێباک و سەرەڕۆ
وەک تینوێتییەکی نەشکاو
تەنیا مام
تەنیا مام وەک دەنگی ئەو کوکوختییە شەهیدانەی
کە جاران گۆرانی لە گەروویانا
دەبووە ئاو
وەک دارتێلە عازەبەکانی گەڕەک
بەجێمام
خۆم و ئەسپێکی گلاو و
ئاسمانێکی ئاوس بەهەوری شووشەیی
پیاوەکان،
ئەو پیاوانەی کە بۆ بەرچایی نان و مرواریبیان دەخوارد و
ئێوارانیش کۆبوونەوەیان دەکرد
فوویان لە چرای کزی چاوی ئێمە کرد و
ئەو هەموو ئومێدەیان بەسەوزی داکرماند

ئەسپی گلاوی جوانم
بحیلێنە تا چاوتکەم
منیش شیعر دەنووسم
تا ببیستیت
بەڵێن بوو بەر لەوەی بڕۆن
جارێک بۆ میوانیی کانییە سۆزانییەکانمان بەرن
بەڵێن بوو بۆ خاتری فڕینێ
ئەو هەموو گمەیەیان بەژێر لێوەوە نەکردبا
خۆم و ئەسپێکی گلاو و
ژوورێک بەپانتایی قەسیدەیەک
لەوێدا،
ڕووت و قووت وەک ئاو
گوێمان لە قریشکەی برینەکان خەواند و
بەتاسەوە لە هامشۆی ڕووناکی ڕاماین
ئەو ژوورە ناوەندی کەون بوو
لەوێوە سیحری جەنگەڵستان
دەڕژایە ڕۆحی بێ بنی بیابانەوە
هەورەکان بەسواری ڕەشەبا دارینەکانەوە
دەهاتن و لەوێ دادەبەزین
لەوێدا... بەردەوام لەو ژوورەدا
دوو غەریب... ڕووت و قووت وەک ئاو
عیشقیان دەبەخشییەوە و
لەسەر ئێمەیان دەکردەوە
ئەوێ ناوەندی کەون بوو
بەردەوام لەوێدا
دوو غەریب... سەرمابردەڵە وەک ئاو
بەرەو سەرچاوە دەگەڕانەوە

جار جار دەستیان بەرز دەکردەوە و
سلاویان لێ دەکردین
لەوێدا... هەمیشە لەوێدا
دوو بێ ناونیشان... ڕووت و قووت وەک ئاو
خۆیان لە تەپ و تۆزی گومانی تاشەبەردەکان
دەتەکاند و بینیان بەعیشقی کەنارەکانەوە دەنا
ئەو ژوورە ناوەندی گەردوون بوو
دوو غەریب
بێدەنگ... دەستبلاو
ڕووت و قووت وەک ئاو
هەمیشە لە خەمی ئێمەدا بوون!

ماڵئاوا ئەی ڕۆژگارە خۆشەکان
ماڵئاوا ئەی ئەو ڕۆژگارە خۆشانەی
کە وەک مناڵ
بە هەموو شتێ پێکەنین دەیگرتن و
وڕکتان لە هەموو شتێ دەگرت
ماڵئاوا ئەی ئەو ساتە ڕەنگاڵەیییانەی
کە لێواولێو بوون
لە بۆنی گوێز و تامی نارنج
ناوبەناویش
گوندە ساویلکە و نەخوێنەوارەکانتان
بۆ میوانیی سەمای دەغڵە مەستەکان
داوەت دەکرد
خوات لەگەڵ... ئەی دڵەڕاوکێی بەچێژی
بەردەم ئەو پەنجەرانەی
کە لە خۆیانەوە دەکەوتنە سەرپشت و

شیعر و هەناسە و چرپەیان لێوە دەهاتە ژووری
ماڵئاوا ئەی ئەو ساتە مەلەکوتییانەی
کە بێ ئەوەی هانا بۆ فەلسەفە بەرین
شاعیر بووین و
بێ ئەوەی میسۆلۆژیا بخوێنینەوە
عاشق بووین
ماڵئاوا... ئەی ئەو شەوانەی
کە ئاسمان لەسەر عەرد دەنووست و
ئەستێرەکان لەنێو پێڵووەکانمانا هەڵدەبوون
خواتان لەگەڵ ئەی ئەو وەرزە بێ فیزانەی
بێ ڕۆژژمێر دەمانناسینەوە و
بێ ئەوەی ناچاربین تەماشای کاتژمێر کەین
دەگەیشتینە جێ ژوان
ماڵئاوا... ئەی ئەو گۆرانییانەی
کە وەک بولبوول ئەزبەری ئاو بوون و
ڕووت و قووت
لە چیمەنە ساردەکانەوە هەڵدەقوڵێن
خواحافیز... ئەی ئەو چەپڵە وردیلانەی
کە ڕۆژانێ بەتاسەوە
خۆتان بۆ باوەشی گەرمی سروودەکان دەکوتا
ئەو ڕۆژانە
شیعرەکان ئاوها غەدریان لێ نەدەکردین و
فیلمەکان ئاوها بەد لێمان حاڵیی نەدەبوون
ماڵئاوا
ئەی ئەو کیژە بێگەرد و دڵپاکانەی
کە وەک هەتاو سەخی بوون
هاوینان... بێهوودەیی لە کەفی خوێنتانا

بێ ئیش و تەمبەڵ بەر دەرگای دەگرت و
سڵاوی عیشقە بەربەرییەکانی دەسەندەوە
ئای... ئەو ساتانە
تینوێتی نەدەشکا
تێربوون نەبوو
کۆتایی نەبوو
عیشق نەدەکرایە قوتووەوە و
حەزلێکردن ئوتوو نەدەکرا
ئەو ساتانە
ڕەهایی هەبوو
هەڵزنین هەبوو
تامەزرۆیی هەبوو
شێتبوون هەبوو
چا هەبوو!
ئای ئەو ڕۆژانە
بوکەشووشە ڕەفیقی ئاوێنە بوو
درەخت ڕووت و قووت بەپێی پەتی
بە چیمەنەکانا ڕای دەکرد
خودایە... سوێسکە چ کەیفێکی هەبوو
ئای ئەو ئێوارانە
هەموو شتێ ئاوی بوو
هەموو شتێکمان بەڕەنگی ئاوی دەبینی
شاخ و دارخورما و کیسەڵ و
مراوی و ڕووبار
دوودڵ نەبووین
کەروێشکیش بەڕەنگی ئاوی ببینین
ئەو ڕۆژانە

کوللە لەم ژوورەدا تەنگەنەفەس دەبوو
گومان نینۆکی دارمێوەکانی
تا سەر ئێسک نەدەکرۆژت
ئەو نیوەشەوانە
عیشق لە تاریکی ئەوسەری کۆڵاندا
ڕووت و قووت.. بێ ترس... بەتەنیا
لەگەڵ کەسێکی غەریب دەدوا
ئەو ساتانە
دڵنیایی بەدەم سرینی پەنجەرەکانەوە
فیکەی دەکێشا
پشیلەکان لە خۆشییا دەپژمین
ئەو ساتانە
ئەم ژوورە بۆنی ئەستێرەی لێ دەهات
گیرفانەکانمان پڕبوون
لە زریوە!

سلێمانی - ١٩٩٢

باخێک باڕووت

بۆ جەمال غەمبار
بەر لە هەڵکردنی گێژەڵووکەی بوغز

وا باشە،
بەر لە ڕژانی
ئەم پێکە ڕەنگاوڕەنگەی دڵم
بچمەوە

درەنگانێ
شیعرێکی تەڕ تەڕ
بە لیمۆ
دێتە ژێر باڵی پیریم و
دەمهێنێتەوە ماڵەکەی تۆ
وا باشە
بەر لە پژانی
ئەم پێکە ڕەنگاوڕەنگەی سەرت
بچیەوە
درەنگانێ
شیعرێکی خوساو بەشەو
ڕەشماڵێک بۆ پیریت هەڵدەدا و

چاوانی مەراقت دەچنە خەو
بیخوێنەرەوە... هاوڕێم
لە جانتاکانی سەفەر نووسراوە
تابووت
یان دەبێ بەمردوویی
بە جانتاکانمانەوە بدوێین
یاخود دەبێ بەزیندوویی
لەگەڵ تابووتەکانمانا بڕۆین!
چی هەیە لەم ژوورە تەنگتر؟
چی هەیە لە دڵی ئەم شمشێرە
ڕەقتر؟
چی هەیە لەم دوکەڵە ڕەشتر؟
چی هەیە لە دەنکە مرواری ئەم خەمە
درشتتر؟
چی هەیە.. چی هەیە
لەم دوو قەبرەی من و تۆ
ئاوەدانتر؟
ئیدی مەحاڵە هاوڕێم
ئەم پەنجەرەیە حیکمەتی ڕووانین
لە کۆترە شینکەوە فێربێ
مەحاڵە ئەم دەرگایە
بە ڕووی باخ و سڵاودا
بکرێتەوە
کەواتە... کەواتە
بەر لە جەولەیەکی تری پیاسەی ژەهر
سێ شەممەکانت کۆکەرەوە
هەروەها لیمۆکانیشت کۆکەرەوە

بەر لە چاوسوورکردنەوەی
چەقۆ لە گوڵ
لەنێو مستی ڕەقهەڵاتووی کۆڵاندا
دەنکە بەرسیلەی وەریوی
چاوانی ڕۆژا
بچنەوە
هاوڕێم لەبەر چاومە
بەرەبەیانییەک من و تۆ
لە بنی فنجانی ئەم قاوەگرەوە ئازیزەدا
پیر دەبین
کۆمەکۆم بەجانتاکانمانەوە
ڕێی قەبرەکانمان دەگرینە بەر
تۆ بۆ نێو مەنفای قەبرەکەی خۆت و
من بۆ نێو مەنفای قەبرەکەی خۆم
هاوڕێم لەبەرچاومە
بەربەیانییەک من و تۆ
لەپاڵ دیواری سێ شەممەیەکدا
پیر دەبین
کۆکەکۆک... بەتابووتەکانمانەوە
دەچینەوە سەر سەفەر
تۆ بۆ نێو تابووتی سەفەری خۆت و
من بۆ نێو تابووتی سەفەری خۆم!
هاوڕێم... هاوڕێم
بەرەبەیانییەک ڕووت و قووت
لە بەشە میراتی
ئەم پیاوە ئاوساوانە
چی بەمن و تۆ دەبڕێ

جگە لە چەپکێ گوڵی ژەنگاوی و
باخێک بارووت
حەیف... هاوڕێم
حەیف
کە بەرەبەیانییەک
بەر لە هاواری سەمون فرۆشەکە
من و تۆ پیر دەبین
کەسێ نابێ بمانبا
بۆ پیاسەی گەڕەکی لیمۆکان
کەسێ نابێ
دەنگمان هەڵگرێتەوە لە زستان
حەیف
هاوڕێم... حەیف
بەر لە ڕژانی ئەم پێکە ژەهرەی
سەر خوانی کورد
سەری شیعرمان
بە دیار شەڕەکانەوە
سپی کرد!

سلێمانی – ئابی ١٩٩٧

تەیرەکانی ئیسماعیل

ئیدی ئاوڕ لە سێبەرە سەرابییەکانی
سەحرا نادەمەوە
تا بەم درەنگ وەختە
لە ئێوە ون نەبم
تاوێ بەر لە فڕینی ئەوان
من لە سەفەری مێرگەکانی وەنەوشە هاتمەوە
تازەکیی تەپ وتۆزی پیریم
لە مناڵیی خۆم تەکاند
تازەکی لەژێر شەستە ئاونگی شەرمی
جەنگەڵستانە دوورەکانا
بوومە ئاو،
چۆڕ چۆڕ لە خۆم ڕژام
بەو هەموو برینەوە
مرواریم بۆ زەریا ڕاوکرد
بەو دەست و پەنجە لە گۆ کەوتووانەوە
چرام بۆ ڕێبوارە جێماوەکانی
بیابان پێکرد
لەوێوە تا ئێرە
بەدوای خۆما
سێبەری دەریاچەکانم خەواند

لە دڵی خۆما.. حاشام کرد
لە عیشق
لە سەفەر
لە ئێوە
لە...
حاشام کرد لەو مێژووە نائومێدەی
کە دۆسیەی شکستەکانی ئێمەی
ئارشیف کرد
لە دڵی خۆمدا حاشام کرد
لەو شۆڕشە مازۆشییانەی
کە دڵی شۆڕشگێڕە پیرە
ڕۆمانسییەکانیان ڕەنجان
شوێنپێی مردنەکانیان هەڵگرت و
تەرمی خۆکوشتنەکانیان
بۆ یادگار مۆمیا کرد
حاشام کرد
لەو چوکلێتە نامانەی
بەناوی عەشقەوە
کچەکانی منیان دەسخەڕۆ کرد
تۆ ئەم جەنگاوەرە ساڵخوردە
دۆڕاوەت نەناسیبوو،
کە ناوەخت جەنگم لە تابووتێکی وەنەوشەییدا
کردەوە بەماڵا
بیابان لە چاوانما کەروێشکەی دەکرد
دەرگای حەوشە کرایەوە
لەودیو پروشەی بارینی سەرمەوە
تۆم بینی

بەڵام نەمتوانی بتناسمەوە
بەفڕینی تەیرەکانا زانیم تۆیت
تۆ... تۆ
بە سەری بڕاوی (ئیسماعیل)دا
زانیت
منم... من
م
ن!

چۆنیت برادەر
تا من دەچمە ژووریٚ و
ئەمانەتەکان دەگەیەنم
تۆزیٚ باراناو
بۆ تەیرەن ئەبابیلە گوناهەکانی
سەر شان و مل و سەرم
ڕۆکەن
ئەوسا لێرەوە
بە زەریادا
دەتانبەمەوە سەر یەکەمین دڵۆپە ئاو
لەویٚ ببینن
چۆن شەڕەکان لەئاو هەڵدەکێشرێن
چۆن چۆنی پرسیارەکان قەد دەکرێن
ببینن
چۆن شۆڕشەکان دەخرێنە مۆزەخانە و
چۆن چۆنی ئاشتییەکان
لەبەر هەتاو هەڵدەخرێن
چۆنیت برادەر

تا مناڵە مەنغۆلییەکانی گەڕەک
لە ژماردنی تەیرە مردووەکانی
حەوشی مزگەوت دەبنەوە
من ئەمانەتەکان دەگەیەنمە دەستی (یوسف)
پێی دەڵێم:
کوڕم چەندی ماوە ڕۆژ بێتەوە؟
پێم دەڵیٚ:
چەند بیٚ مانایە ئەم ڕژانە
چین ئەم وەرزە میزاجییانەی
کە ئاوها سووک و باریک
دەماندەنە دەست یەکتر؟
بەچیمان دەزانن
ئەم ساتە نەزۆکانەی
کە ساڵژمێرەکانی ڕوانینمان قەد دەکەن؟
چین ئەم عاشقە ناشییانەی
شیعرەکانمان دەکەنە
نامەی دڵداری بۆ یەکتر؟
چۆنیت کوڕم
چ شاعیرانە خۆت کرد بەژووردا و
بە ناوی قاوەوە فنجانە ژەهرەکانت فڕکرد!
چ ساویلکانە لەبەر شەستەبارانی غوربەتا
چاوت بۆ سێبەری کۆترەکان گێڕا
چ زاڵمانە
لە فڕکان فڕکانی گوللە خەمساردەکانا
سەرە بڕاوەکانی خۆت ژمارد
ها... ئەمە نامەکان
ئەمەش وێنەکان

ئەوەش....
شتێ لە دار و پەردووی پاپۆڕە تێکشکاوەکان و
تۆزێ لە ڕاڕایی زەریا و
ئینجانەیەک لە خەونە ئێکسپایەرەکانی
سەحراشتان پێ بڕا
ها ئەمەش کاسکێتەکەی باپیرت
ئەوەش وێنەکەی بەجلکی (ئەدمیراڵ)ییەوە!

تێبینی:

شیعرێکی کۆپیکراوی زۆر کۆنی یوسف لە ئارشیفەکەی (ئیبراهیم)دا، کە بەخەتی سانسکریتی نووسراوە و تەنها ئەم چەند دێڕەیم بۆ ساغ بۆوە. پێدەچێ ناوبراو ئەم شیعرەی کۆپی کردبێ و ئۆرگیناڵەکەی بۆ (یەعقوب) ناردبێ.

کە تەیرەکان وەرین
دایکم بەیەکجاری لە ئاوێنەکان هاتە دەرێ و
پەیژەکەی هێنایە ژوورەوە
ئیتر حاشا لە ژنە هیندییەکانی هاوڕێتی
ئیتر حاشا لە تەرزە بارینی ناو میترۆکانی
ڕەقهەلاتن
ئیتر حاشا لە ئێوارانی ئاوساوی چاوەڕوانی
ئەو لە وەرزێکدا لە قسە کەوت
کە پرچی هێشتا مرواری لێ دەچۆڕا
ئەو لە زەمەنێکدا دیارنەما
کە عیشق بۆسەیەک بوو
بۆ ماڵیکردنی سەفەر نرایەوە
ئەو لە ڕۆژێکدا مەحف بوو
کە عومر بەئەمانەت

ئێمەی دایە دەستی پیربوون
ئەو لە سەدەیەکدا لە پا کەوت
کە خودا بێدەنگ مرد و
بولبوولەکان بەئاسمانە بوونە بەرد
ئەو لە شەوێکدا دیارنەما
کە ئێوە تازە خۆتان دەکردەوە
بە ماڵدا
ئیتر
لەو
شە... وە...
(شیعرەکەی یوسف تا ئێرەبوو)

چۆنیت برادەر
لێرەوە بەزەریادا
دەتانبەمەوە سەر یەکەمین دڵۆپە ئاو
بە سەحرادا
دەتانبەمەوە سەر جێپێکانی سەراب
دەتانبەمەوە بۆ بەر ئاگردانەکانی لم
بۆ ناو ماڵۆچکەکانی کوفر
بەم شەڕانەدا
دەتانبەمەوە سەر یەکەمین دڵۆپە خوێن
لەوێ لە ڕوخساری کەللەسەرە خۆشبەختەکانا
شوێنپێی پڵنگە یاخییەکان بناسنەوە
شوێنباڵی فڕینی شەهێنەکان هەڵگرن
تەلەفیزۆنەکە بکوژێننەوە
یا وێنەیەک بگرین بۆ یادگار
چرکەیەکە و...

تەواو
ها... ئەمە ڕەسمەکان
ئەمەش ئەشیعەکان
زۆر بەداخەوە
ئێوە بەشێرپەنجەی زەریا ئاڵوودەن
چ ناوەخت شەو داهات برادەران
کوێرا دەستی چکۆڵانەی عەشق
بە ئاگری وەهما چزا؟
بەڵام هەر دەبوو
مناڵە مەنغۆلییەکانی گەڕەک
تەیرە مردووەکانی حەوشی مزگەوت
کۆکەنەوە
هەر دەبوو تۆ دەرکی حەوشە بکەیتەوە
تا باڵات لەودیو
پرۆشەی ڕاکردنی ئێوارانەوە ببینم و
بە فڕینی تەیرەکانا بتناسمەوە
تۆ هەر دەبوو لەگەڵ پیاوێکدا
شان بدەیتە بەر پیاسەی بێهوودەی
ناو ژوورەکان
کە تازەکی
لە سەفەرە سەهۆڵییەکانی زەمهەریر
گەڕابۆوە
تۆ هەر دەبوو بەپیاوێک تووش بیت
کە دەستێکی بەپەلی زەریاوە و
دەستەکەی تری
بە داوێنی فڕینی تەیرەکانەوە بێ
هەر دەبوو تۆ دەرکی حەوشە بکەیتەوە

تا باڵات لەودیو تەمتومانی
زستانە تازیەبارەکانەوە ببینم
تۆ هەر دەبوو لە پیاوێکەوە بەم گەمەیە
ئاڵوودە بیت
کە دڵێکی لای سوێندی
نەوڕەسە خەتابارەکانی دۆزەخ و
دڵێکی تری لای جادووی
چوارڕا پێچاوپێچەکانی گومان
چۆنیت کوڕم
ها... ئەمە
نامە و وێنەکان
شەو چەند درێژە برادەران!

تێبینی:
چوکلێتە نامەیەکی (یەعقوب) کە لەکاتی پێشمەرگایەتیدا بۆ هاوڕێکانی ناردبۆوە و دوای ڕاپەڕین برازایەکی خۆی بەرێکەوت لەناو ئەشیاکانی (یوسف)دا دۆزیبوویەوە.

دڵنیابن لە ئەمنییەتی باڵەخانەکانی شیعر
لە بانیژەکانی تەماشا
لەو پێپلیکانانەی سەردەکەونە سەر
ئاسمانە نزمەکانی نوستن و
دادەبەزنە نێو ژێرزەمینەکانی ڕووتبوونەوە
من تا نزیکی شار
لەگەڵ باڵی فڕینتان دێم
تا ئەوێ بەرێتان دەکەم
بەڵام دڵنیابن سبەینێ
نانەکان هەر گەرم و

پرتەقاڵەکانیش پۆشتە و پەرداخ
عارەبانچییە پیرەکە
بە خەتێکی ناشیرین لە عارەبانەکەی نووسیوە
بە لێو دەخورێ ژیان!

لافیتەکان هەڵواسن
با لەژێر سێبەری سیمرخەکانا
وێنەیەک بگرین بۆ مێژوو
دڵنیابن لەوێوە تا ئێرە
ڕێگە شەش پاڵوییەکانی یەقین
قیرتاو و
ڕاڕەوەکانی گومانیش هێمن و بێ قرە
ئیدی تەیرەکان
ناوەخت خۆیان ناکێشن
بە پەنجەرەی نوستووی
ژوورەکانا و
ئیدی ئینجانەکانیش تەرە نابن
بەڵام من تا ئەو نزیکانە
لەگەڵتان دێم
بە ڕۆشناییدا
دەتانبەمەوە سەر یەکەمین چرا
بە پێکرانا
دەتانبەمەوە سەر یەکەمین برین
بە عیشقدا
دەتانبەمەوە سەر هەزەلی ترین دۆڕان
لەوێوە... خۆمان و سێبەرەکانمان
بۆ پیاسەی نیوەشەوانی

بیابان دێینەوە
لەوێ.. ئامێزی سەراب والایە
بۆ مومارەسەکردنی بێهوودەیی
بۆ شتنی سەر و قژی ئالۆزکاوی گەڕانەوە
بە ملدا
لەوێ دەتوانن فڕین ماچکەن
لەژێر سێبەری بیاباندا بنوون
لەوێ
تەنها دوو باڵ
لە خوداوە دوورن!

دوا تێبینی و ئاگادارییەک:
جامی وێنەیەکی (ئیبراهیم) ئەو کاتەی تازە کرابووە ئادمیراڵ.

تاوێکی تر دەڕۆم
بازگەکانی قووڵایی بەسەر دەکەمەوە
ستراتیژی بیابان ناخوازێ
لەژێر سێبەرەکەی خۆتا پشوو بدەیت
گەر وابکەیت... هەڵەیت
دەبیتە بەشێک لەو
هەناسە لە گەرووتا دەبێتە لم
گۆرانیت لە زارا دەبێتە زیخ
بەڵام خۆ هەر دەبێ
جێباڵی فڕینێ جێ بهێڵێ
بۆ تاوانبارکردنی تەیرەکان
هەر دەبێ جێپێی هەڵزنینێ
جێ بهێڵێ

بۆ ڕاپێچکردنی لاولاو بەرەو نادیار
هەر دەبێ
شوێن سێبەری عاشقێ جێ بمێنێ
بۆ بەرەسمی ناسینی باخچە
وەک تاوانبارێکی خەتەر
هەر دەبێ
جێ دەنگی جریوەیەک جێ بمێنێ
بۆ مۆمیاکردنی دارستان
هەر دەبێ جێ بۆنی گوڵێک جێ بمێنێ
بۆ سوتاندنی ئارشیفی هەنگەکان!

ڕۆژنامەکە دانێن
با لە چەقی زەریادا
وێنەیەک بگرین بۆ یادگار
چرکەیەکەو... تەواو
ها ئەمە وێنەکان
ئەمەش وێنەکەی باپیرت
بەر لەوەی بەیەکجاری
لە بیاباندا ڕەق بێتەوە
ئەوانەش تەیرەکانن لە ئەشیعەکانا
هەڵدەفڕن
ئاخر ئەو تەیرانە
بێ خەبەر لە پەیڕەو و پرۆگرامی
وەرزەکان
پێچەوانەوەی ئاراستە مردن
فڕین
ئەو پەندە جوانەیان بیر چووبۆوە

کە دەخوازێ
لە کاتی پێکرانا
سێو بخۆیت و گۆرانی بڵێیی
ئەوانە نەیانزانی
کە لۆژیکی لاکێشەی کاتژمێرەکان
بە درۆ ناخرێتەوە
هەر بۆیە بەدۆعایەک
بە ئاسمانەوە بوونە بەرد
ئیدی دوای ئەوە
عومر نزایەک نەبوو
مورازی قەیرەکچانی ناو باڵکۆنەکانی
تیا حاسڵ بێ
ئیدی لەوە بەدوا
نەدەکرا شوێنی هەموومان
لە ئاوێنەکانا بێتەوە
لەوە بەدوا
نەدەکرا هەموومان بڕۆین
شوێن باڵی خۆکوشتنەکان هەڵگرین
نەدەکرا هەموومان بەزەریادا
بچینەوە سەر یەکەمین دڵۆپە ئاو
بە باخچەدا بچینەوە سەر یەکەمین یاری
بە بیاباندا بچینەوە سەر یەکەمین سەراب
بە مردنا بچینەوە سەر یەکەمین چۆڕاوگە
بە فڕینا بچینەوە ناو قەفەسەکان
بە جێپێکانی خودادا
بچینەوە سەر یەکەمین سەربڕین
بەڵام هەر دەبوو تۆ دەرگاکە بکەیتەوە

تا بەفڕینی تەیرەکانا بتناسمەوە
هەر دەبوو منیش بەو قیافەتەوە
خۆم بکەمەوە بەماڵدا
تا بەسەری بڕاوی ئیسماعیلدا
بمناسییەوە
تازە ئیدی هەر دەبوو تۆ
بەدوای فڕینی تەیرەکانەوە بیت
دەبوو تۆ سەرەداوی ئەو قسانە بدۆزیتەوە
کە ئێمە نەمانگوتن و
دواجار بەسەر کەروێشکەخەوی ئێمەدا
بازیان دا
ئیدی دەبێ تا ماویت
خۆت بۆ خەونی سیمرخەکان بنێیتەوە
ئەو سیمرخە لاسارانەی
بە ئەنقەست خۆیان کوشت
تا ناچارمان کەن
ئێوارەیەک بکەوینە سۆراخی تەرمەکانیان
ئەو سیمرخە پیرانەی
تا سەر ئێسک بەدگومان بوون
لە نەزاهەتی ڕاوچییەکانی ڕۆژی تەنگانە و
قەسابە ئاقڵەکانی مێژوو!

لە شەمەنەفەرەکان دابەزن
با ڕەسمێک بگرین
بۆ ئارشیف
لە وێنەکەدا هیچ مەڵێ
وەک ئەو کاتەی

دەرگای حەوشە کرایەوە و
بە فڕینی تەیرەکانا یەکترمان ناسییەوە
هیچ مەڵێ
وەک ئەوکاتەی کە خۆم و خۆت و
دەنگی فڕین
بە لێواری بارینەوە ماینەوە
بێدەنگ... هیچ مەڵێ
وەک ئەو کاتەی لە دڵی خۆتا گوتت
خۆشم دەوێی
ئیدی منیش
چۆڕ چۆڕ لە خۆم ڕژام
بێدەنگ... هیچ مەڵێ
وەک ئەو کاتەی
لە وێنەکەدا پیاسەمان دەکرد و
لە دڵی خۆمانا
قاقا پێدەکەنین
بێهوودە بۆ یەکتر دەگەڕاین
بێهوودە بۆ یەکتر دەدواین
بێهوودە سێبەرەکانمان
لەگەڵ سێبەری تەیرەکانا دەگۆڕییەوە
بێدەنگ... هیچ مەڵێ
وەک ئەو کاتەی لەناو ئەشیعەکانا
بە ڕووتی بەجێماین
بێدەنگ...
ب
ێ
د

ە

ن

گ

ها ئەمە وێنەکان
ئەمەش نامەکان
ئەوەش ئەشیعەکان
چرکەیەکەو
هەموو شتێ
تەواو

سلێمانی - کۆتایی ١٩٩٥

چڵە سێبەرێک شکاو...
شکاو!

خوێندنەوەیەکی ئانتۆلۆژیانەی سێبەر بەڕاناوی کەسی یەکەمی نادیار

ڕەنگ هەڵیکرد
بەرەو پۆل کچەکەم
ڕەنگ هەڵیکرد

ببوورە گەر ئێوارەیەک
کوت و پڕ دیار نەمام
دەتبوورم
گەر ئێوارەیەک لە خۆڕا
دیارنەمایت
پۆرترێتەکەی باوکت
بخەوە جانتاکەت
ڕوخسەت بخوازە
لە حەرفی مەیییوی نێو گەرووی
غەریبان
لە خواری خوارەوە
ڕەسمی گۆرانییەک بکێشە

ڕەش و سپی
کەوانەیەک بۆ گومان بکەوە
فاریزەیەک لەبەردەم غەریبیدا دانێ
خەتێکی مۆر
بەژێر تەنیاییدا بێنە
کەروێشکێکی پەمەیی
لە بۆسەی گێزەرێکا بخە ڕستەوە
ئاوێ لە کاتی ئاوڕدانەوەدا
ئیعراب کە
نیشانەیەکی سەرسوڕمان
لەسەر ئانیشکی دارتووەکەی
حەوشی مەکتەب هەڵکۆڵە
دەفتەری ئیملای زیکزیکە
پڕ بکە
لە زۆرباشە... ئافەرین
ڕۆژباش کچەکەم
پشووبە... ڕەنگ هەڵێکرد
وریابە... پیری هەڵێکرد
پۆرترێتەکەی باوکت بخەوە جانتاکەت
ئاوی گۆرانییەکەی حەوشە مەگرەوە
ڕاڕایی پەنجەرەکەی ژووری میوان
لەسەر حوزنی ئێوارانی کۆڵان
دامەخە
پەڕەکانی دەفتەری بیرکاری
بکەرە کۆلارە و
پەڕەکانی کتێبی جوگرافیاش
بە بەلەم

گرەو مەکە لەسەر ئەوەی بزانم
ڕەنگی قردێلەکەت
سوورە... یان مۆر
نازانم ئەو بۆیەی نینۆکە
لەگەڵ پێڵاوەکانتا دەگونجێ
یان لەگەڵ ڕەنگی خۆرنشین
پشووبە کچەکەم
ئێوارە هوروژمی هێنا
وریابە
پیری هەڵێکرد!

ببوورە گەر ناوەخت
دیارنەمام
تازە نە من
تۆ پەمەیی دەبینم و
نە تۆیش من بەسپی
ئاخر ئیتر ڕەنگ هەڵێکرد
ئەو ڕەنگە پیرۆزەییە... نا
کە دایکم
لە ئێوارانی هەڵفڕینی ئەسپەکانا
چاوانی ئێشاوی بەرسیلەی
پێ دەڕشت
ئەو ڕەنگە وەنەوشەییە
کاڵ... کاڵەش نا
کە هاوین لە غیرەدا
دەیدا بەعەورەتی هەنجیرا
ئەو ڕەنگە شەرابییەش... نا

که باپیرەت بەیانیان بەگالیسکەیەکەوە
دەهات و
چاوانی گوڵە یاسەمین و
گیرفانی دارسنۆبەرەکانی لێ پڕ دەکرد
ئەمڕۆ شەممەیە
خوا دەزانێ چەند پەپوولە
لە کتێبی پەروەردەی نیشتیمانی
کچەکەما ڕەق هەڵدێن
دوێنێ یەک شەممە بوو
خوا دەزانێ چەند چلەسێبەری تەڕ
لە کتێبی جوگرافیای کچەکەما
بەلا هاتوون!
پشووبە کچەکەم... ڕەنگ هەڵیکرد
وریابە... پیری هەڵیکرد
پۆرترێتەکەی باوکت
بخەوە جانتاکەت
ڕوخسەت بخوازە... کچەکەم
لەو منالانەی
کە قاچیان بەجادە دۆڕان و
نیوەشەوانێک چاویان
لەنێو پەلکی درەختەکانا لێ جێما
ڕوخسەت بخوازە کچەکەم
لە دونیایەکی وا بچووک
کە نە دەرگایەکی هەیە بۆ هەلاتن و
نە پەنجەرەیەک بۆ خۆکوشتن
ڕوخسەت بخوازە
کچەکەم

لە بتە ملدرێژەکانی
کتێبی مێژوو
لەو بتانەی خەراپ لە نەزاهەتی
زەڕافە گەیشتن
ئەو بتانەی کە سەرهەڵگرتنی پێغەمبەرەکانیان
قۆستەوە
تا کتێبە گوماناوییەکانی ڕەوانبێژی
بنووسنەوە
ڕوخسەت بخوازە
کچەکەم
لە شمشێرەکەی شا ئیسماعیلی سەفەوی
لە گۆچانەکەی ئەتاتورک
لە دارحەیزەرانەکەی مامۆستای سروود
لە گۆی زەوی خۆلاوی
سەرمێزەکەی ژووری مودیر
ڕوخسەت بخوازە
لە ڕەوە ئاسکی هەلاتووی
ناو کتێبەکانی زانیاری
لە کۆترە خەمبارەکانی
بەر پەنجەرەی تیوبەکەی (نامیق عەلی)

ڕۆژباش کچەکەم
پشووبە... ڕەنگ هەڵیکرد
وریابە... پیری هەڵیکرد
پۆرترێتەکەی باوکت بخەوە جانتاکەت
ببوورە گەر ئێوارەیەک
کوت و پڕ دیارنەمام

گرەو مەکە لەسەر ئەوەی بزانیت
بەکوێوە هەڵنیشتووم
یان لەژێر گوێسوانەی
ماڵە دوور دوورەکەی (ئازاد شەوقی)دام
یاخود وەک قەترە شەونمێکی تەڕ
وام لەنێو لەپی ڕەنگێکی سرکی
(سامان کەریم)

چەند وێنەیەک لە دەفتەری ڕەسمی کچەکەم بەدزی مامۆستای وێنەوە.

ڕەسمی یەکەم:

سپییەک نیوە ڕووت
نیوەکەی تریشی پرژاوەتە
گۆشەیەکی ماتی جێهێڵراوەوە
لە ناوەڕاست و گۆشەی چەپدا
چەند پەڵەیەکی ڕەش
لە سێبەر دەچن و
لە جێپێی ئاژەڵێکی تازە ماڵیکراو
چڵێ ڕێحانە خۆی ڕاست کردۆتەوە
خاڵێکی ڕەش لە پانتاییەکی سپیدا
خۆی ڕادەپسکێنێ
مناڵێ لە مەکتەب دێتەوە
گۆرانییەک لە دوورەوە دێتە گوێ!

ڕەسمی دووەم:

سپییەکی تۆختر

بە هێڵێک
لە گۆشەی ئەوسەرەوە
بەرەو قووڵایی بۆ گۆشەی ئەمسەر
شکاوەتەوە
پۆلە باڵندەیەک لە ڕیشۆڵە دەچن و
لە قژقڕەش
سێبەرەکانیان دوو سێ هێندەی
قەوارەی خۆیانە
ناکاو بەرەو گۆشەی چەپ
هەڵدەفڕن
سێبەرەکانیان جێ دەمێنێ
جگە لە پیانۆیەک
کەس بەدەرەوە نییە
مانگ دەنوێ!

ڕەسمی سێیەم:

ڕەنگێکی مەیلەو ڕەش
دەبێتە هەڵم و
ئاسەوارێکی پەمەیی
لێ جێ دەمێنێ
فیگۆری تەرمێک لە ناوەڕاستدا
کە دوو بەشی پانتایی تابلۆکەی
داگیرکردووە
مناڵێ لای گۆڕستانێکەوە ڕەت دەبێ
دەنگەدەنگێکی میسۆلۆژی
کۆترێکی چاویلکە لە چاو